

Viimati uuendatud / Last updated: 23.04.2012

11. rakenduslingvistika kevadkonverents

"KEELE MÕÕTMED"

26.–27. aprill 2012, Tallinn

TEESID

... ..

EAAL 11th Annual Conference

**"MEASUREMENT OF
LANGUAGE"**

April 26-27, 2012, Tallinn, Estonia

ABSTRACTS

Sisukord

PLENAAR: Current trends and research in foreign and second language assessment.....	6
Ari Huhta (University of Jyväskylä, Finland)	
PLENAAR: How the development of spoken language skills affect learning to read among children with and without familial risk of dyslexia	7
Heikki Lyytinen & the JLD-team (Agora Center & Department of Psychology, University of Jyväskylä, Finland)	
ära-ühendverbid võõrmõju mõõdikuna.....	9
Külli Habicht, Külli Prillop (Tartu Ülikool)	
Sõjanduskeele ja kujundkeele ristteel ehk kas kujund (oskus)keelt pigistab?	10
Reet Hendrikson (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused)	
Küsimustega tehtavad suhtlustegevused eestikeelses infodialoogis	11
Tiit Hennoste (TU), Andriela Rääbis (TU), Kirsi Laanesoo (TÜ)	
Kaks kanget mestis: uus leksikaal-semantiline ressurss EKSSi ja Eesti Wordnet'i põhjal	12
Neeme Kahusk (Tartu Ülikool)	
Mõiste sisustamine ja selle terminoloogiline mõõde: üks näide tõlketeadusest	13
Katrín Karu (Tartu Ülikool)	
Eestikeelsed väitekirjad: suhtumisest ja keelejoontest.....	14
Airi Kapanen, Jüri Kruusvall, Peep Nemvalts, Triin Roosalu, Eve-Liis Roosmaa (Tallinna Ülikool)	
Politoloogia terminoloogia korrastamise vajadus	15
Catlyn Kirna (Tallinna Ülikool)	
Hääldusvea piirid ja aktsent ehk arutlusi häälduse hindamisest ja haldamisest.....	16
Einar Kraut (Eesti Rahvusringhäälingu keelenõustaja)	
Ühisvestluse polüfoonia	17
Dmitri Kulakov, Silvi Tenjes (Tartu Ülikool)	
Käsku väljendavad retoorilised küsimused argisuhtluses	18
Kirsi Laanesoo (Tartu Ülikool)	
Social Networking via Email Communication: A case study on Language Use	19
Andrew Laghos (Department of Multimedia and Graphic Arts, Cyprus University of Technology), Athina Skordi (Department of English Studies, University of Cyprus), Sophia Masoura (Patient Care Manager, iMER)	
Tulevaste emakeeleõpetajate magistriõppesse sisseastumiskatsete test: probleemid ja lahendused	20
Kersti Lepajõe (Tartu Ülikool), Kadri Sõrmus (Tartu Ülikool)	
Võimalusi wordnet-tüüpi sõnastike süvastruktuuri uurimiseks	21
Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool)	
Osalausete piiride tuvastamine eesti keele süntaksianalüsaatoris.....	22
Tiina Puolakainen (Tartu Ülikool)	

Kas dialoogsüsteemi loomisel saab jätta arvestamata partneri algatatud parandused?	23
Siiri Pärkson (Tartu Ülikool)	
Kasutaja eelistus: pabersõnastik või elektrooniline?	24
Kati Sein, Arvi Tavast, Margit Langemets (Eesti Keele Instituut)	
Digitaalne terviselugu kui keeletehnoloogiline ressurss	25
Raul Sirel (Tartu Ülikool)	
Lugemistestide võrdlev kasutamine eesti ja soome keeles	26
Piret Soodla (Tallinna Ülikool), Renate Pajusalu, Maigi Vija (Tartu Ülikool)	
E-tervise oskussõnavara kaardistamine	27
Monika Tartu (Tallinna Ülikool)	
Morfoloogilise ja süntaktilise varieerumise mõõtmine korpusandmestiku põhjal	28
Kristel Uiboed (Tartu Ülikool), Liina Lindström (Tartu Ülikool)	
Keele mõõtmised digitaalsetes keeleressurssides	30
Kadri Vider (Tartu Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Measuring cognitive and psycholinguistic skills in relation to reading and writing in SFL	31
Lea Nieminen, Ari Huhta, Riikka Ullakonoja, Eeva-Leena Haapakangas (University of Jyväskylä, Centre for Applied Language Studies) and Charles Alderson (Lancaster University)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Eestikeelseks aineõppeks vajalik sõnavara ja keelestruktuurid	32
Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool), Helena Metslang (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Mitte-eesti emakeelega tudengite keelevajadustest	33
Helena Metslang (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool), Anastassia Šmõreitšik (Tallinna Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA (DEMO/POSTER): E-kursus „Keeleklikk“ – näide eesti keele õppimise meetodist, mis lähtub iseõppija vajadustest	34
Leelo Kingisepp, Marju Ilves	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Eesti keele B1-taseme leksikaalgrammatiline profiil: pilootuuringu tulemusi	35
Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Measuring of fluency in L2 writing	36
Åsa Palviainen, Paula Kalaja & Katja Mäntylä (Department of Languages, University of Jyväskylä)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Fluency in written learner language performances	37
Nina Reiman & Marja Seilonen (Department of Languages, University of Jyväskylä)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Exploring Word Derivation Knowledge in English as a Second Language	38
Dmitri Leontjev, Riikka Alanen, Ari Huhta, Katja Mäntylä (University of Jyväskylä)	

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Verb production of CLIL and non-CLIL young EFL learners: Similarities and Differences.....	39
María Pilar Agustín Llach (Filologías Modernas Universidad de La Rioja, San José de Calasanz, España)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Speed as an indicator of automatization of second/foreign language skills – Preliminary results from DIALUKI project...	40
Sanna Olkkonen (University of Jyväskylä)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Linguistic reuse of task prompt: L2 Finnish writers expressing emotions in narratives	41
Outi Toropainen (University of Jyväskylä)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Comparing speaking situations in three different languages tests	42
Henna Tossavainen, Sari Ahola, Sari Oksanen, Tiina Lammervo, Reeta Neittaanmäki (University of Jyväskylä Centre for Applied Language Studies)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Linguistic and review features of peer feedback effecting implementation in the process of academic writing	43
Djuddah Leijen (Institute of Estonian and General Linguistics, University of Tartu)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Elementary writing skills – challenges to CEFR.....	44
Maisa Martin (University of Jyväskylä)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Steps To A Shallow Grammar In English For Estonian-speaking Learners	45
Toivo Übi (Department of Informatics, Tallinn University of Technology)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Interviewer Variability as a Validity Concern	46
Ene Alas (GRKKI, Tallinna Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: DEMfad-mudel lähtekeele mõju uurimise mõõdikuna	47
Annekatriin Kaivapalu (Tallinna Ülikool / Jyväskylä Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Keeltevaheline mõju hispaania keele omandamisel	48
Juan Carlos Monroy (Tallinna Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Häälestusfaasi roll eesti keele kui võõrkeele tunni õnnestumisel	49
Kristiina Bernhardt (Tallinna Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Tekstisest seoste mõistmine lugemistestis	50
Tiina Kikerpill, Ülle Türk (Tartu Ülikool)	
L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Koha ja suuna väljendamine eesti keele õppijate kirjalikes narratiivides	51
Raili Pool (Tartu Ülikool)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Fraseologismide tundmisest koolinoorte seas	52
Anneli Baran (Eesti Kirjandusmuuseum)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Emakeeleõpetajate teadlikkus lugemise	

metakognitiivsetest strateegiatest ja nende strateegiate õpetamine.....	53
Maris Crandall (Tallinna Ülikool)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Assessing teenagers' oral skills in national languages: Issues and challenges	54
Marita Härmälä, Outi Toropainen (University of Jyväskylä)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: The acquisition of the inflectional system of North Saami finite verb forms – A case study	55
Johanna Johansen Ijäs (Sámi allaskuvla / Sámi University College)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Lugemisoskuse hindamine.....	56
Helin Puksand (Tallinna Ülikool)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Early Acquisition of Compounds in Estonian...	57
Reili Argus (Tallinn University)	
L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Verbs and substantives usage in Russian as L1: paradigmatic aspect	58
Alisa Shmeleva (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: How multilingual families in Tallinn discuss their language policy	59
Colm Doyle (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Quantitative and Qualitative Aspects of Switching between Estonian Sign Language and Spoken Estonian.....	60
Kadri Hein (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Trasjanka as a dying phenomenon of urban speech in the city of Minsk.....	61
Irina Liskovets (European University at St. Petersburg)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Language Learning Motivation in the Baltic States: Why or Why Not Study German?	62
Heiko F. Marten (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: French-Estonian code-copying in blogs	63
Veronika Paljasmaa (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Lumpen and Language	64
Mart Rannut (Integration Research Institute), Ahti Lohk (Institute of the Estonian Language / Tallinn University of Technology)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Globalization, 'medium-sized' languages and language ideologies. The cases of Estonian and Catalan compared	65
Josep Soler-Carbonell (Lector in Catalan, University of Oxford)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Bare participle forms in the speech of Lithuanian Yiddish heritage speakers: multiple causation	67
Anna Verschik (Tallinn University)	

PLENAAR: Current trends and research in foreign and second language assessment

Ari Huhta (University of Jyväskylä, Finland)

The presentation gives an overview of recent developments in foreign and second language (FSL) assessment in Europe and also more broadly. First, a brief review of the development of FSL testing, and assessment more generally, over the past 50-60 years is given. The review includes the definition of some key concepts of the field and an account of the main themes and organizational developments (e.g. certain influential language examinations) over the past decades. This is followed by an analysis of selected research and development themes in the past decade, including, for example, the Common European Framework of Reference and its related research and development projects, and the application of information and computer technology in recent assessments. The presentation concludes with a description of current research that attempts to diagnose SFL proficiency and its problems, and studies that combine language assessment and second language acquisition approaches. Certain research projects are presented as concrete examples of these recent trends in SFL assessment.

PLENAAR: How the development of spoken language skills affect learning to read among children with and without familial risk of dyslexia

Heikki Lyytinen & the JLD-team (Agora Center & Department of Psychology, University of Jyväskylä, Finland)

Children with familial risk for dyslexia have been followed for more than ten years from birth in the Jyväskylä Longitudinal study of Dyslexia (JLD). The JLD has examined developmental routes preceding dyslexia with a very rich assessment program. The earliest predictive sign found in the JLD is atypical speech processing and compromised categorical perception of speech sound observed using both behavioural and brain measures. The association was still observable at school age in perceptual test results which still explained the variance of spelling skill after controlling for the contributions of other known predictors. A related compromised developmental route preceding dyslexia is characterized by relative declining development of phonological skills. From the age of 5 years when the assessment of naming fluency becomes possible, the slow rate of retrieval of spoken responses corresponding to serially presented familiar visual stimuli works as a partly independent predictor of dyslexia and as a central feature of the second developmental route towards dyslexia. The delayed development of letter name knowledge, i.e., compromised skill or interest in such learning, is a central pre-reading characteristic of all those JLD-children who faced dyslexia at school age (with only few if any false negatives), including those with typical development of receptive and expressive language. In small subgroups the atypical early development of auditory and/or motor skills also preceded delayed language development and poor acquisition of reading at school age. The next goal was to implement a treatment program which could help such children. A summary of the features of Graphogame we developed for this purpose is given including results documenting its efficiency. For introduction, please, consult grapholearn.info

ära-ühendverbid võõrmõju mõõdikuna

Külli Habicht, Külli Prillop (Tartu Ülikool)

Ettekandes võtame vaatluse alla eesti kirjakeele ühendverbide päritolu problemaatika, keskendudes vana kirjakeele tekstides väga sagedastele püsiühenditele, mille koosseisus on lisaks verbile perfektiivne abimäärsõna *ära*.

Ühendverbide rohkust on eesti kirjakeeles traditsiooniliselt peetud võõrmõjuliseks nähtuseks ja ilmne on see, et saksa keele eeskujul on nende ühendite sagedust vana kirjakeele perioodil suurendanud. Kas ja kui palju aga leidub selliseid ühendeid, mis pole saksa eeskujuga motiveeritud ning missugused on nende ühendite funktsioonid, seda uurimegi korpusandmetele tuginedes. Meie põhiallikaks on tollase mõjukaima kirikutekstide autori Heinrich Stahli teosed. Lähtume hüpoteesist, et sagedusmõõde ja Stahli eesti-saksa paralleelcorpuse saksa vasted võimaldavad teha järeldusi laenulise ja genuiinse ainese kohta ühendverbide hulgas.

Ettekandes kõrvutame Stahli paralleelcorpuse eesti ja saksa ühend- ja liitverbe nii struktuuri, tähenduse kui ka funktsiooni alusel ning selgitame muuhulgas välja ühendite rühmad, kus saksa ja eesti ühendverb pole vastavuses. Võõrmõju mõõtmise seisukohalt pakub huvi selliste ühtimatuste põhjuste väljaselgitamine.

Sõjanduskeelee ja kujundkeelee ristteel ehk kas kujund (oskus)keelt pigistab?

Reet Hendrikson (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused)

Klassikalise terminoloogiateooria järgi tuleb termini täpsuse ja tõhususe huvides vältida kujundlikkust kui hägusat väljendusviisi (Temmerman 2009: 223). Tegelikult kipub olema teistsugune. Just keele loov alge on sageli see, mis aitab mõistet keelestada ja võimaldab täpsemat väljenduslaadi (vrd Temmerman 2011: 167).

Käsitlus tugineb KVÜÕA magistrikursuse esseele ja sõjandusterminoloogiat korrastavatele magistritöödele. Millal kaldub kaitseväelane eelistama kujundlikku terminit ja kuidas sel juhul valikut põhjendatakse? Milliseid järeldusi lubab aines teha kujundlikkuse funktsionaalsuse kohta sõjandusterminoloogias? Kujundlikkusega seostub ka variatiivsus: kas terminivariantide paljus, mida ohvitserid peavad sõjandusterminoloogia põhiprobleemiks, tuleneb teadmatusest või on põhjus mujal?

Kaitseväelased eelistavad tihti võõrsõnalist või tõlkelaenulist, kujundliku taustaga terminivarianti. Need on traditsiooniliselt toorlaenudeks peetavad keelekujud, mis annavad mõistet spetsialistide hinnangul täpsemalt edasi ja on kasutajaskonnas juurdunud. Arvamusavaldustest ja terminipõhjendustest nähtub, et variatiivsus johtub sageli mõistekäsituse erinevusest, mitte spetsialistide teadmatusest. Terminivariantide sobivust vaetakse teraselt ning seisukohti väljendatakse värvikalt ja emotsionaalselt.

Kirjandus

Temmerman, Rita 2009. Why special language translators need insights in the mechanisms of metaphorical models and figurative denominations. – The Meaning of Translation. Ed. by B. Lewandowska & M. Thelen. Bern: Peter Lang, 351–369.

Temmerman, Rita 2011. Researching plurilinguistic competences in specialised domains. Looking for means to prevent exclusion. – European Journal of Language Policy, No. 3.2. Liverpool University Press, 163–174.

Küsimustega tehtavad suhtlustegevused eestikeelses infodialoogis

Tiit Hennoste (TU), Andriela Rääbis (TU), Kirsi Laanesoo (TÜ)

Oma ettekandes analüüsimise, milliseid suhtlustegevusi (dialoogiakte) tehakse eri liiki ja eri vormiga küsimuste abil eesti suulistes infodialoogides. Tegeleme ainult küsimustega, mis ootavad vastust (retoorilised küsimused jäävad kõrvale). Töö eesmärgiks on leida süsteemseid vastavusi küsimuse liigi, vormi ja suhtlustegevuse vahel, mis on oluline inimsuhtluse analüüsiks ja inimese-arvuti dialoogi modelleerimiseks.

Küsimuste liikide ja vormirühmade aluseks on artikkel Hennoste jt 2009. Suhtlustegevuste tüpoloogia tegemisel arvestame Max Plancki instituudi küsimuste projekti liigitust (Stivers & Enfield 2010). Tegevuste tüpoloogia on empiiriline ja selle kategooriaid rakendatakse kindlas järjekorras:

Infoküsimine on dialoogi põhitegevus, mille vastuseks oodatakse infot.

Parandusalgatus on dialoogi keskne abitegevus, millega algatatakse eelnevast suhtlusest tuleneva probleemi lahendamine.

Kinnitussoov ja hinnang erinevad infoküsimisest selle poolest, et nende abil pakutakse välja vastavalt fakt või arvamus ja oodatakse sellega nõustumist. Parandusalgatusest erinevad nad selle poolest, et nendega ei lahendata suhtlusprobleeme.

Vastuse tingimuste täpsustamise abil kogub vastaja enne vastamist lisainfot.

Direktiiv esitab küsimuse vormis soove, käske, ettepanekuid jms.

Muud tegevused on sellised, mis eelnevatesse liikidesse ei sobi.

Oma ettekandes esitame analüüsi tulemused ning võrdleme eesti küsimuste kasutust Max Plancki uurimuses vaadatud indoeuroopa keeltega.

Kirjandus

Hennoste, Tiit, Olga Gerassimenko, Riina Kasterpalu, Mare Koit, Andriela Rääbis, Krista Strandson 2009. Küsimused eestikeelses infodialoogis I. Küsimuste vorm. – Keel ja Kirjandus 5, 341–359.

Stivers, Tanya & Enfield, N. J. 2010. A coding scheme for question–response sequences in conversation. – Journal of Pragmatics 42, 2620–2626.

Kaks kanget mestis: uus leksikaal-semantiline ressurss EKSSi ja Eesti Wordnet'i põhjal

Neeme Kahusk (Tartu Ülikool)

Käesoleva töö eesmärgiks on viia EKSS automaatselt EuroWordnet'i kujule ja täiendada seda Eesti Wordnet'ist saadava infoga. EKSS on suunatud inimesele, eeldatavalt eesti keelt valdavale inimesele. EuroWordneti formaadis Eesti Wordnet on eelkõige masinloetav, kuid ka inimestele arusaadav.

Olles mõlemad tähendusepõhised leksikaal-semantilised ressursid, erinevad EKSS ja Wordnet siiski nii tehnilise vormistuse kui põhimõttelise ülesehituse ja sõnavaliku poolest. Wordnet sisaldab ainult täistähenduslikke sõnu. EKSS on osas täielikum, kuid alati pole sõnaliiki märgitud. Siiski on sõnaliigid tuvastatavad, kasutades sõna muuttüüpi.

EKSS-i põhiüksuseks on sõnaartikkel, milles antakse märksõna kohta grammatilist teavet ning tuuakse ära erinevad tähendused. Üks märksõnaartikkel võib sisaldada eri sõnaliikidesse kuuluvaid tähendusi. Eesti Wordnet'i üksuseks on sünohulk, mida võib väljendada mitme (samaliigilise) sünonüümi kaudu.

EKSS-i teisendamine *wordnet*'i kujule on kavandatud mitmes etapis. Esimeses etapis genereeritakse iga sõnaartikli tähendused iseseisvateks sünohulkadeks, milles on üks liige. Teises etapis seotakse iga tähenduse all toodud liitsõnad põhisõna hüponüümideks. Kolmandas etapis koondatakse ühte mõistet väljendavad sünohulgad kokku, saades nii arvuliselt vähem, kuid sisult rikkamaid sünohulki. Järgnevates etappides koondatakse sünohulki veel enam kokku ja seotakse need erinevate semantiliste suhetega.

Iga etapi järel saadud tulemusi on võimalik omavahel võrrelda. Sünohulkade ja semantiliste suhete arv selgitab igal etapil tehtud teisenduste mõju saadud ressursi kvaliteedile.

Eesti Wordnet'i iseloomustab see, et kõik sünohulgad on seotud ingliskeelsete leksikaalsete üksustega. Kuna paljud Eesti Wordnet'i sõnaseletused on pärit EKSS-ist, saab nende kirjeid kokku viia sõnaseletusi kasutades, saades tulemusena leksikaal-semantilise andmebaasi, mis on seotud ingliskeelsete kirjetega ja kasutatav üldontoloogia.

Mõiste sisustamine ja selle terminoloogiline mõõde: üks näide tõlketeadusest

Katrin Karu (Tartu Ülikool)

Tänapäeva tõlketeaduse üks kiiresti arenevaid suundi on kontakttõlke (*community interpreting*) uurimine. Tegemist on suulise tõlke liigiga, mis toimub ametiasutustes (politseijaoskondades, tervishoiuasutustes, kohtutes, sotsiaaliasutustes jm) ning mille eesmärgiks on vahendada suhtlust ametniku ja asutuses viibija vahel, kes ei valda vastava riigi ametlikku keelt, tagamaks viimasele juurdepääs riiklikele teenustele (Carr jt 1997).

Seda tõlkeliiki praktiseeritakse ka Eestis, peamiselt Politsei- ja Piirivalveametis ning kohtutes, seega kõnealune nähtus on ka meie kultuuriruumis olemas. Samas on Eestis seni läbi viidud vaid üksikuid seda tõlkeliiki käsitlevaid uuringuid (Kääramees 2008, Remme, 2010, Kapy 2011b, 2011c, 2011d), millest johtuvalt ei ole seni välja kujunenud ühtset arusaama ei mõiste sisustamisest (toetutakse erinevatele definitsioonidele, milles rõhutatakse nähtuse erinevaid aspekte, mis on muuhulgas ka kultuurispetsiifilised) ega üldkasutatavat terminit (Karu 2011a).

Ettekandes tulevad vaatluse alla kontakttõlke mõiste sisustamine, pidades silmas Eesti konteksti, ja eestikeelsed terminivariandid, mida on püütud kasutusele võtta, ning püütakse hinnata nende sobivust antud mõiste tähistamiseks.

Kirjandus

- Carr, Silvana., Roberts, Roda., Dufour, A., Steyn, D. 1997. The critical link: Interpreters in the community. Papers from the 1st International Conference on Interpreting in Legal, Health, and Social Service Settings, Geneva Park, Canada, June 1-4, 1995. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Karu, Katrin 2011a. 'Community interpreting' – eestikeelse vaste otsinguil. Terminikorrastus filosoofiast statistikani. Oskuskeelepäev. 5.10.2011. Suuline ettekanne.
- Kääramees, Kristel 2008. Kuidas õpetada Eestis dialoogtõlget: vajadused ja võimalused praktikute silmade läbi. Magistritöö. Tartu.
- Remme, Päivi 2010. Kontakttõlke ja kontakttõlkide koolitamise vajadusest Eestis. Uurimus Eesti ametiasutustes aastal 2010. Magistritöö. Tartu.
- Kapy K. 2011b. О доступности социального перевода в Эстонии. Университетское переводоведение. Вып. 11: Материалы XI международной конференции по переводоведению «Федоровские чтения», 20-23 октября 2010 г. СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 211–216.
- Kapy K. 2011c. О переводе в Департаменте полиции и погранохраны Эстонии (к постановке проблемы). Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе. Международная научно-практическая конференция. Салоники, 344–349.
- Kapy K. 2011d. Социальный перевод в Эстонии: проблемы, вариативность, перспективы развития. Humaniora: Lingua russica. Труды по русской и славянской филологии. Лингвистика XIV. Тарту, 112–122.

Eestikeelsed väitekirjad: suhtumisest ja keelejoontest¹

Airi Kapanen, Jüri Kruusvall, Peep Nemvalts, Triin Roosalu, Eve-Liis Roosmaa
(Tallinna Ülikool)

Eesti teaduskeel peab säilima konkurentsi tingimustes: olukorras, kus valida on mitme keele vahel; keel säilib seda enam, mida rohkem teda valikul eelistatakse. Seega kerkib küsimus kriteeriumidest, mille alusel teaduskeelt valitakse. Kirjastatavate tekstide puhul on kommunikatsioon jagatud kahte järku: tekst aktsepteeritakse teadustekstina valdavalt kirjastamise-toimetamise käigus (näiteks väitekirjade puhul osaleb juhendaja, komisjon jt), hiljem kasutavad lugejad teksti oma teadustöös eeldusel, et see on sisuliselt mõistetav.

Meie eesmärk on hinnata eesti teaduskeele elujõudu teadlaste arvamusuuringu ning Eesti ülikoolides kaitstud doktoritööde metaanalüüsi põhjal.

Arvamuse ja hoiakute osauuringus vaadeldakse erinevana kaht uuritavate rühma:

- a) eesti teaduskeele kursusel osalenuid kui n-ö manipuleeritud ehk testgruppi (sh üliõpilasi ja õppejõude);
- b) ja kontrollrühmana neid, kes ei ole teaduskeele (täiendus)õppega tegelenud.

Keelekasutuse osauuringu tekstivalimisse võetakse tööd, mis on valminud alates ELiga liitumisest 2004, sest Euroopa Liit soovib arendada keelelist mitmekesisust.

Läbi vaadatud 747 väitekirja seas (sh TÜ 267, TTÜ 251, TLÜ 103, EMÜ 98, EMTA 20, EBS 8) on eestikeelsete tööde osakaal väga kõikuv. Näiteks Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas on kaitstud 140 doktoritööd (2000–2011), millest eranditult kõik on inglise keeles, sotsiaal- ja haridusteaduskonnas kaitstud 26 tööst on eestikeelseid vaid viis, majandusteaduskonnas 37 tööst vaid kaks.

Lisaks doktoritööde ja nende kokkuvõtete keelele vaadeldakse ka doktoritööde koostamise juhendeid, sest need võivad seada selgeid suuniseid keeleliste valikutele.

Uuring peaks andma esialgse ülevaate eesti teaduskeele tasemest mõne eriala võrdluses ning läbilõike eesti teadlaskonnas valitsevaist hoiakuist kõrghariduse ja teaduse keelsuse suhtes.

¹ Uuringut toetab Euroopa Liit ESF programmi „Primus“ kaudu.

Politoloogia terminoloogia korrastamise vajadus

Catlyn Kirna (Tallinna Ülikool)

Politoloogias ei ole välja arendatud eestikeelset terminoloogiat, mis oleks kokku lepitud ja kasutatav. Politoloogias ei ole ka korralikku eestikeelset kirjandust, on vähe teaduskirjandust ning vaid paar õpikut. Erinevad õppejõud ja tudengid kasutavad terminiabiks suvalisi vahendeid või mõtlevad ise välja. Kas peaks seda sõnavara korrastama, kas terminoloogia puudulikkus tekitab probleeme?

Kevad 2010 – kevad 2011 läbi viidud empiiriline uuring näitab, et terminoloogiaga seoses on politoloogias küll probleeme, kuid õppejõudude ja tudengite hinnangul õpetamine on siiski võimalik ja väga suuri probleeme ei ole. Uuringu raames küsitleti politoloogia tudengeid ja intervjueriti õppejõude Tallinna ja Tartu politoloogiat õpetavates ülikoolides.

Uuringu aluseks oli kahe teoreetilise lähtekoha võrdlus: fikseeritud koodi mudel ja arusaam, et terminoloogiat on alati vaja korrastada (Mereste) ning filosoofiline lähenemine, mis väidab, et suhtlemine on olulisem, kui fikseeritud kood (Wittgensten, Lewis, Merilai).

Uuringu tulemusena selgus, et:

- soov terminoloogiat korrastada on olemas; kui otse nii küsida, on vastus positiivne;
- õpetamine on siiski toimunud ning tudengid saavad aru; TÜ õppejõud ja TLÜ tudengid leiavad, et kõik on arusaadav. Politoloogia sõnavara on problemaatiline ka teistes keeltes;
- õpetamises siiski on probleeme, mis on tegelikult kinni hoopis õppejõudude oskustes ning eestikeelse materjali puudumises;
- sõnades kalduvad politoloogid fikseeritud koodi poole, reaalselt on küsimus pigem suhtluses.

Kirjandus

Erelt, T. 1982, Eesti oskuskeel, Tallinn: Valgus.

Lewis, D. 2002, A Philosophical study, Oxford ; Malden : Blackwell.

Mereste, U. 2000, Oskuskeel ja seaduste keeleline rüü, Tallinn: Pakett.

Merilai, A. 2003, Pragmapoeetika. Kahe konteksti teooria, Tartu Ülikooli kirjastus.

Wittgenstein, L. 2005, Filosoofilised uurimused, Tartu: Ilmamaa.

Wittgenstein, L. 1996, Loogilis-filosoofiline traktaat, Tartu: Ilmamaa.

Hääldusvea piirid ja aktsent ehk arutlusi häälduse hindamisest ja haldamisest

Einar Kraut (Eesti Rahvusringhäälingu keelenõustaja)

Hääldusõppes on oluline teha vahet vigadel ja aktsendil. **Vea** tunnuseks on võimalik tähendusnihe: lausung moondu, seda on võimalik tajuda teistes fonoloogilistes kategooriates, võrreldes kavandatuga (Q1 asemel Q2, /jä/ asemel /ja/). Veas ilmnevate foneetiliste hälvete määra saab vähendada, kui neile tähelepanu juhtida (selgitada keelenäidete võrdluse kaudu, õpetada kuulama ja häälikumoodustust lihtsaimal viisil korregerima). **Aktsendist** on põhjust rääkida, kui hälbed on taandunud sedavõrd, et moonutused ei sega arusaamist. Samas jääb aktsent keeleõpetuslikuks probleemiks – ladusaimgi aktsentkõne ei tee olematuks, vaid vastupidi, rõhutab: kahe kontaktkeele foneetika erineb radikaalselt, neuromotoorikani ulatuval tasemel. Hääldus on idioom (Reformatski 1961).

Põhjus aktsenti ja vigu konkreetsemalt piiritleda on puhtpragmaatiline: diagnostikas vajame pidepunkte. Määrav lähtekoht iga õpilase juures on muidugi individuaalne pilt fonoloogilistest riskikohtadest (Meister 2011: 22–31). Et midagi muuta, peab operatiivülesandena järgnema selle pildi pädev motooriline tõlgitsus (vt Kraut 2000: 23–32). Hääldusvigade puhul töötab n-ö puhas emakeele süsteem (sealt pärit liigutusvõtteid, üksikute fonotaktiliste lisakäikudega). Seevastu tüüpilist aktsenthääldust iseloomustab eriomane motorežiim, mis osavate võtetega püüab lõimida taust- ja sihtkeele erinevaid liigutusülesandeid (suuresti see ka õnnestub!) Sel moel sissetöötatud hübriidsüsteemi originaalsus ja näiline “õigsus” (kogemus, et vigu suudetakse vältida!) kindlustavad aktsentkõne võtete sitke juurdumise – võrreldes ebakindlusega, mida kogeb vigadega kõneleja. Argiloogika kiuste on kõige keerukam korregerida “kerget” aktsenti: liigutuslahendite seas on niisuguseid, kus taustkeele üksainus dünaamiline impulss on jäänukina peidus sihtkeele põhimustri eri lõtkudes. Seda avastada ja paralüseerida ei pruugi olla kerge, tulemusteni jõudmiseks vajame hoopis muid taktikaid kui algajaid õpetades.

Ettekandes osutan võimalustele, kuidas olulisi, õppijale aredaid motoorikavõtteid ja taktilvastandusi – niisuguseid, mis taustkeele omadest tajutavalt lahkneksid – klassikalise fonoloogia võtete abiga välja selitada, kirjeldada ning treenida. Ülitähtis on uuritavas keeles tuvastada motoorikasüsteemi autonoomne hierarhia (dominantsed peavõtted, mis süsteemi läbivana suunavad teiste, marginaalsemate liigutuste laadi). Terav teoreetiline kõõlprobleem on keele unikaalse motovõttestiku võimalik fonoloogiline staatus (vrd Browman, Goldstein 1992). Ent millises konkreetses, meid rahuldavas lahenduses – ja mis võiksid sel juhul olla toimiva “artikulaatorfonoloogia” kaugemad rakendusperspektiivid?

Kirjandus

- Browman, C. P., Goldstein, L. 1992. Articulatory Phonology: An Overview. – *Phonetica* 49, 155–180. <http://www.haskins.yale.edu/Reprints/HL0835.pdf>
- Kraut, E. 2000. Eesti keele hääldamine. Käsiraamat harjutuste ja helinäidetega. Tallinn: Tea.
- Meister, Lya 2011. Eesti vokaali- ja kestuskategooriad vene emakeelega keelejuhtide tajus ja häälduses. Eksperimentaalfoneetiline uurimus (väitekiri). Tartu Ülikooli kirjastus.
- Reformatski = Реформатский, А. А. 1961. Фонология на службе обучения произношению неродного языка. – Русский язык в национальной школе 6.

Ühisvestluse polüfoonia²

Dmitri Kulakov, Silvi Tenjes (Tartu Ülikool)

Diskursuse uurimise praegusel etapil on märgatav üleminek kitsalt lingvistiliselt käsituselt laiemale, sotsiaalseid kategooriad hõlmavale analüüsile. Läbi diskursuse uurimise püütakse jõuda oluliste sotsiaalsete tegevuste ja suhete väljaselgitamisele (nt Blommaert 2005; Leuween 2005). Selles töös uurime diskursuse ülesehitust, näidates Eesti keeleroumi kontekstis uut võimalikku ühisvestluse organiseerumise viisi, mida me nimetame *polüfooniliseks (mitmehäälseks)*. Samas näitame, et diskursuse polüfoonilise organiseerumise taga seisavad vestlejate teatud kindlad *sotsiaalsed omadused*.

Andmete analüüs toob välja viisi, kuidas ühisvestlus, kuhu on kaasatud korraka viis inimest, kiilustub kaheks rühmaks. Sellist üleminekut ühiselt, kõiki kaasavalt vestluselt paralleelsele vestlusele kahes rühmas nimetamegi *ühisvestluse polüfooniaks*. Kaasvestlejate kindlad sotsiaalsed omadused põhjustavad vestluse sellise ümberstruktureerimise. Need tunnused on üldine *soov osaleda, soov anda võimalus kõigil rääkida võrdselt*, ühiste *taustteadmiste* olemasolu või puudumine, sama või erinev *sugu*, kaasvestlejate *emakeele* (L2) tundmine või mitteoskus, ning vestlejate erinev *ruumiline aset*.

Ettekandes analüüsitav materjal pärineb Tartu Ülikooli Multimodaalse suhtluse uurimise grupi korpusest. Uurimuse üldmetodoloogiliseks raamistikuks on diskursusanalüüs, mis annab võimaluse materjali terviklikult käsitleda. Me ei piirdu selles töös ühe konkreetse meetodiga, vaid kaasame analüüsi ja interpreteerimisse abistavate distsipliinide ja meetoditena sotsiaalsemiootika (ingl *social semiotics*), mikroetnograafia (ingl *microethnography*) ja lingvistilise diskursusanalüüsi (ingl *linguistic DA*) võtteid ja termineid.

Kirjandus

Blommaert, Jan 2005. Discourse. A Critical Introduction. Cambridge: CUP.

Leeuwen, Theo Van 2005. Introducing Social Semiotics. New York: Routledge.

² Uurimus on valminud Eesti Teadusfondi grandii nr 8008 osalisel toel, välitööd said võimalikuks tänu Tartu Ülikooli Sihtasutuse Kaleva Traveli reisistipendiumile

Käsku väljendavad retoorilised küsimused argisuhtluses

Kirsi Laanesoo (Tartu Ülikool)

Ettekandes räägin käske ja keelde väljendavatest retoorilistest küsimustest (nt mis sa muretsed). Uuritavad küsimused väljendavad kõneleja soovi küsimuse propositsiooniga esitatud tegevus sooritada või lõpetada ehk käsku. Selliseid küsimusi on eesti keeles varasemalt uurinud Renate Pajusalu, kuid mina keskendun ettekandes eelkõige käskküsimustele järgnevatele reaktsioonivoorudele ja sellest lähtudes iseloomustan neid küsimusi vestluse laiemas kontekstis. Kirjeldan käske väljendavaid retoorilisi küsimusi tegelike suhtlussituatsioonide põhjal. Ettekande materjal on kogutud Tartu Ülikooli suulise eesti keele korpusest. Uurimismeetodid on suhtluslingvistika ja vestlusanalüüs.

Uuritud materjalis tulid esile järgmised reageerimisvõimalused retoorilistele käskküsimustele: otsene vastus küsimusele; reaktsioon terviklikule voorule, mille ühe osa käskküsimus moodustab; reaktsioon puudub. Senine analüüs näitab, et argivestlustes reageeritakse käskküsimustele tihtipeale verbaalse vastusega. Seega hoolimata uuritavate käskude-keeldude vormist (retooriline küsilause), on nendel küsimustel teatud vastuse ootus olemas. Vastus on üldjuhul oma seisukoha või tegevuse õigustus, millega kõneleja vaidlustab küsimuse vormiga edastatud käsu. Juhtudel, mil vastus puudub, asub uuritav käskküsimus pikemas kõnevoorus, näiteks jutustuses. Käsku selle esmases tähenduses saab esitada samas vestlussituatsioonis osalevale inimesele, uuritud vestlustes leidis aga näiteid, kus retoorilise küsimusega väljendatud käsk kuulub minevikus toimunud situatsiooni, mida siin ja praegu ümber jutustatakse. Käskküsimus võib puudutada hoopis kolmanda osapoole ehk vestluses mitteosaleja tegevust ja kaudselt ka tema seisukohti.

Kirjandus

Pajusalu, Renate 2006. Multiple motivations for meaning of an elative wh-construction in Estonian. – *Trames: Journal of the Humanities and Social Sciences*, nr 10 (4), 324–340.

Social Networking via Email Communication: A case study on Language Use

Andrew Laghos (Department of Multimedia and Graphic Arts, Cyprus University of Technology), Athina Skordi (Department of English Studies, University of Cyprus), Sophia Masoura (Patient Care Manager, iMER)

This study explores Language use in email communication. Since the globalization and popularization of the Internet, people have increasingly been using computers to communicate with each other. These communication activities, known as Computer-Mediated Communication, happen mainly through written communication (e.g. forums, emails, online chats and instant messaging) and through audio and video (e.g. video-conferencing). *Greek* is the language spoken in Greece and Cyprus as a mother language and uses the Greek Alphabet. *Greeklisch* comes from the words *Greek* and *English*, and is basically Greek written with English letters (Latin Alphabet). Greeklisch began when SMS services became available on mobile phones. The initial reasoning was that most of the phones came already setup in English, the Greek language option was not always available, and/or the switch between the languages took too many steps. The objective of this investigation was to find out the extent of the use of Greeklisch in our society today, and more precisely, in Greek speaking institutions. The data collection included the analysis of 1000 email messages exchanged between staff (academic and administrative) at the public universities of Cyprus. The messages were sorted in the following categories: (i)Greeklisch, (ii)Greek, (iii)English, (iv)other languages. The results show that 1 in every 3 emails was written in Greeklisch. Unlike the mobile phones' reasons of language unavailability or difficulty to change languages, the switch between English and Greek on computers is done with a 2-button keyboard shortcut. Therefore, likely reasons for this study's results include the informal nature of Greeklisch and the fact that spelling and grammar are not important as long as the message can be understood.

Tulevaste emakeeleõpetajate magistriõppesse sisseastumiskatsete test: probleemid ja lahendused

Kersti Lepajõe (Tartu Ülikool), Kadri Sõrmus (Tartu Ülikool)

Keele testimist defineeritakse kui inimese keelepädevuse mõõtmise ja hindamise praktikak ja uurimist keelekasutussituatsioonis. Ettekandes lähtutakse kaasaegsetest keeletestimisteooriatest ja rakendatakse neid tulevaste emakeeleõpetajate testimisel. Igal aastal astub TÜ filosoofiateaduskonna eesti keele ja kirjanduse õpetaja erialale õppima suhteliselt väike hulk noori. Nende eeldustest, võimetest ja oskustest sõltub see, kui hästi tulevad nad toime tulevases õpetajatöös. Kaude sõltub sellest ka Eesti noorte keelekasutajate emakeelepädevus tulevikus. Magistriastmesse astumisel tuleb kandidaadil sooritada sisseastumiskatsed, mis peaksid näitama, kas noor sobib emakeeleõpetajaks. Sisseastumistesti kõrge panuse tõttu on selle kvaliteet äärmiselt oluline. Ettekandes analüüsitakse, missugused pädevused võiksid määrata õpetajakandidaadi sobivuse, püstitakse küsimused *mida, milleks ja kuidas* testida ning kas praeguse eristuskirja alusel koostatud eksam on piisavalt selgete ning üheselt mõistetavate kriteeriumitega ja objektiivselt mõõdetav ning eesmärgipärane, mõõtmaks tulevaste õpetajate keelepädevust.

Kirjandus

- Fulcher, Glenn; Fred Davison 2009. Test architecture, test retrofit. – Language Testing Journal, 26, January 1. <http://ltj.sagepub.com/content/26/1/123.abstract> (30.01.12).
- Bowels, Melissa, Charles W. Stansfield 2008. A Practical Guide to Standards-Based Assessment in the Native Language: http://www.ncela.gwu.edu/files/uploads/11/bowles_stansfield.pdf (30.01.12)
- Cohen, Louis; Lawrence Manion; Keith Morrison 2007. Research Methods in Education. Routledge.
- Eesti õpetajahariduse strateegia 2009–2013 (pdf) (27.01.12).
- Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine. Tartu: HTM 2007: www.hm.ee/index.php?044980 (27.01.12).
- Hammond, Linda Darling; Bransford, John 2005. Preparing Teachers for a changing World. San-Francisco: Jossey-Bass.
- Õpetaja kutsestandard <http://www.ht.ut.ee/580579> (27.01.12).
- Õpetajate koolituse raamnõuded www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12866316 (27.01.12).

Võimalusi *wordnet*-tüüpi sõnastike süvastruktuuri uurimiseks

Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool)

Wordnet-tüüpi sõnastikud omavad suhteliselt ühtset alusstruktuuri. Meid huvitavad sünohulkade vahelised semantilised suhted, eelkõige hüperonüümiasuhe. Ettekandjad vastavad küsimusele: milliseid uusi vaateid saaks veel luua, et sünohulgaga seotud semantiline ümbrus annaks uut ja kasulikku informatsiooni dünaamiliselt arendatava Wordnet-tüüpi sõnastiku hetkeolukorra esitamiseks ja analüüsimiseks. Milline alternatiivne lähenemisviis oleks visuaalsete piltide kõrval mõistlik Wordneti tüüpi sõnastiku struktuuris esinevate eripärade automaatseks leidmiseks? Esitluses tuuakse näiteid Eesti ja Princetoni Wordneti alusel.

Kirjandus

Lohk, A.; Vare, K.; Võhandu, L. (2012). Visual Study of Estonian Wordnet using Bipartite Graphs and Minimal Crossing algorithm. In: Proceedings of 6th International Global Wordnet Conference: 6th International Global Wordnet Conference: Matsue, Japan:, 2012, 167 - 173.

Võhandu, L.; Peder, A.; Tombak, M. (2012). Permutations and Bijections. Jaak Henno, Yasushi Kiyoki, Takehiro Tokuda, Hannu Jaakola, Naofumi Yoshida (Toim.). Information Modelling and Knowledge Bases XXIII (419 - 437). IOS Press

Flannery P. Brian; Press H. William; Teukolsky A. Saul; Vetterling T. William 2009. Numerical Recipes in C. The Art of Scientific Computing. South Asia: Cambridge University Press India.

Knuth Donald Ervin 1968. Fundamental Algorithms, The Art of Computer Programming. vol 1 Reading, MA: Addison-Wesley.

Niermann Stephan. 2005. Optimizing the Ordering of Tables With Evolutionary Computation. The American Statistician, 59(1):41-46.

Garey, Michael R.; Johnson, David S. 1979. Computers and Intractability: A Guide to the Theory of NP-Completeness, W. H. Freeman

Eesti keele teaurus. <http://test.cl.ut.ee/ressursid/teksaurus/> (15.02.2012). Princetoni Wordnet. <http://wordnet.princeton.edu/> (15.02.2012)

Osalausete piiride tuvastamine eesti keele süntaksianalüsaatoris

Tiina Puolakainen (Tartu Ülikool)

Süntaksianalüsaatori ülesanne on lisada morfoloogiliselt analüüsitud tekstile pindsüntaktilist kirjeldust, mis näitab lauses iga sõna süntaktilist funktsiooni (nt subjekt, objekt, määrus), kuid ei määra ilmutatud kujul lauseliikmete omavahelist sõltuvust. Süntaksianalüüs koosneb kahest etapist: reeglipõhisest morfoloogilisest ühestamisest, mis eemaldab lause konteksti arvestades morfoloogilise analüsaatori pakutud tõlgendustest konteksti ebasobivad tõlgendused, ning kitsamas mõttes süntaksianalüüsist, mis omakorda alguses lisab igale sõnale kõik võimalikud süntaktilised funktsioonid, mida sõna oma morfoloogilise vormi poolest saab lauses täita, ning seejärel konteksti arvestades eemaldab ebasobivad süntaktilised funktsioonid.

Mõlemas süntaksianalüüsi osas on reeglitesse kodeeritud üldjuhul süntaktilised piirangud korrektsele kirjakeele lausele, kuid reeglid on fokuseeritud oma eesmärgile - kas õige morfoloogilise tõlgenduse või süntaktilise funktsiooni välja valimisele. Näiteks reeglipõhise morfoloogilise ühestamise reeglites on kodeeritud muuhulgas sellised süntaksi põhitõed: omadussõnaline laiend peab ühilduma käändes oma põhisõnaga ja ühes osalauses saab olla ainult üks finiidne verbivorm (v.a korduvad verbivormid ja koondlause). Enamus reegleid kehtivad ainult ühe osalause piires ning seetõttu reeglite õige toimimise jaoks on hädavajalik teada osalausete piire ning mõlemad süntaksianalüsaatori osad sisaldavad eraldi reegleid osalausete piiride tuvastamiseks.

Osalausete piiride tuvastamise reeglid kasutavad ma tööks infot ümbritsevate kirjavahemärkide, sidesõnade, asesõnade, küsisõnade ja olulisel määral ka finiidsete verbivormide esinemisest. Kuid morfoloogiliselt ühestamata tekstis tihti pole täpselt teada, kas antud sõnavorm on nt kindlalt verb või hoopis nimisõna. Seega ühestamine ja osalausete piiride määramine on omavahel teineteisest tihedas sõltuvuses - mõlemale oleks hea, kui teine pool oleks juba enne oma otsuse ära teinud. Seetõttu rakendatakse osalausete määramise reegleid ja ühestamise reegleid järk-järgult, vastavalt tekkinud täpsustunud infole. Süntaksianalüüs lisab veel täpsemat infot lauseehitusest ja viimast osalausete piiride määramise ringi tehakse juba süntaksianalüüsi osas.

Algselt realiseeritud reeglipõhises morfoloogilises ühestajas ja süntaksianalüsaatoris suuri raskusi valmistas kiillause ja pealause keskel sisalduvate kõrvallause ja liitlause analüüs, kuna lause käsitus kitsenduste grammatika formalismis oli lineaarne ning see ei võimaldanud pealause lahku löödud osi analüüsiks kokku panna ning sellistes lausetes tekkis paratamatult palju vigu. Kuigi ka uues realisatsioonis on morfoloogilise ühestamise ja pindsüntaktilise analüüsi tasemel lause jäänud lineaarseks, on siiski üks võimalus sellest mööda minna ja vähemalt analüüsi esimeses ringis kõrval- või kiillause ajutiselt välja jätta, mis oluliselt parandab liitlause analüüsi.

Ettekandes käsitletakse automaatset osalausete piiride tuvastamist süntaksianalüsaatoris detailsemalt, tuuakse näiteid õnnestumistest ja ebaõnnestumistest ning võrreldakse teise eesti keele osalausete piiride tuvastajaga, mis töötab statistiliselt morfoloogiliselt ühestatud tekstidel.

Kas dialoogsüsteemi loomisel saab jätta arvestamata partneri algatatud parandused?

Siiri Pärkson (Tartu Ülikool)

Uurimus võrdleb dialoogikorpust, millest pooled dialoogid on saadud dialoogsüsteemi (DS) logifailist juhusliku valiku teel ja ülejäänud dialoogid on valitud simuleeritud dialoogsüsteemi (SDS) logifailist. Keskendun suhtlusprobleemidele, mida Tartu Ülikoolis välja töötatud dialoogiaktide tüpoloogia järgi nimetatakse partneri algatatud parandusteks: mittemõistmised, üleküsimised ja ümbersõnastamised. Tüpoloogia lähtekohaks on vestlusanalüüs, seetõttu kasutan vestlusanalüüsi mõistestikku. Uurimistöö meetodina on kombineeritud vestlusanalüüs ja suhtluslingvistika. Dialoogide uurimisel vaatlen suhtlusprobleemi esinemise korral kolme vooru: (1) paranduse algatus, (2) paranduse põhjustanud voor või voorud, ja (3) paranduse läbiviimise voor/voorud. Selgub, et DS-i dialoogides esineb partneri algatatud parandusi harvem kui juhtudel, mil arvuti rollis on teine inimene. Kuna DS tuleb sageli edukalt toime partneri algatatud parandusi kasutamata, uurin: kas oleks otstarbekas luua DS, mis partneri algatatud parandustega ei tegele? Analüüs näitab, et DS võib vältida paranduste algatamist ja tänu inimese kohanemisele arvutiga – nn arvutikõne hüpotees (Zoeppritz 1985, Koit 2007 kaudu) – võib dialoog jätkuda edukalt. Siiski ei saa tihti vältida ega ennetada arvutikasutajast partneri algatatud parandusi. Miks? Inimesed kasutavad parandusi ka juhtudel, kui DS-i pakutud informatsioon on korrektne ega vajaks parandamist. Kui soovitakse luua DS-i, mis suhtleb võimalikult nii nagu inimene, on paratamatult vaja käsitleda ka partneri algatatud parandusi.

Kirjandus

Koit, Mare 2007. Suhtlus arvutiga. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 3, 193–209.
Zoeppritz, Magdalena 1985. Computer Talk? Heidelberg: IBM.

Kasutaja eelistus: pabersõnastik või elektrooniline?

Kati Sein, Arvi Tavast, Margit Langemets (Eesti Keele Instituut)

Elektronsõnastike kasutamise uuringud on seni keskendunud peamiselt nende mõjule, eriti järelevaadatud tähenduste või kollokatsioonide meeldejäamisele keeleõppes (vt ülevaadet Welker 2010). Väheseid võrdlusi pabersõnastikega leidub pigem teiste uurimuste kõrvaltulemuste või täiendavate tähelepanekutena - näiteks on kõrvutatud järelevaatamise kiiruseid. Kasutajate eelistusi ei ole praktiliselt üldse uuritud.

Kuna Eesti Keele Instituut kaasajastab eesti kirjakeele sõnastikke (õigekeelsussõnastik, võõrsõnade leksikon jt) ning annab neid välja nii paber- kui elektroonilises versioonis, soovime teada saada keeletoimetajate kui mainitud sõnastike ühe sihtgrupi eelistusi. Alustamaks argumentide kogumist mõistliku kirjastuspoliitika kujundamise jaoks, uurisime, missuguseid abimaterjale eestikeelse teksti toimetamisel eelistatakse.

Sihtgrupil paluti toimetada harvaesinevaid ja veakahtlasi võõrsõnu sisaldav näidistekst ning seejärel täita küsimustik. Selgitasime välja, (1) missuguseid abimaterjale võõrapäraste sõnade toimetamisel kasutatakse, (2) missugused neist allikaist on kõige populaarsemad ja (3) kuidas jagunevad eelistused eri tüüpi elektron- ja paberallikate vahel (võõrsõnade leksikoni näitel). Käesolevaga esitame uuringu tulemused.

Kirjandus

Welker, Herbert Andreas 2010. Dictionary use: a general survey of empirical studies. Brasília: Author's Edition. 382 pp. http://www.let.unb.br/hawelker/images/stories/professores/documentos/dictionary_use_research.pdf

Digitaalne terviselugu kui keeletehnoloogiline ressurss

Raul Sirel (Tartu Ülikool)

2008. aastal käivitus Tervise infosüsteemi projekt, mida hellitavalt ka digilooks ehk digitaalseks terviselooks kutsutakse. Süsteemi ülesandeks on lisaks digitaalsete retseptide jms juurutamisele ka patsientide terviseandmete kogumine ühtsesse repositooriumisse, millele oleks ligipääs lisaks patsiendile endale ka tema raviarstidel (Digilugu).

Suur osa Tervise infosüsteemi kogutavatest andmetest on vabatekstilised, mis teeb nende analüüsimise keeruliseks ülesandeks. Vabatekstiliste andmete hulka kuuluvad nii haigusjuhtude kirjeldused ja kokkuvõtted kui ka laste läbivaatused jne.

Kuigi kõik suured tekstikorpused on keeletehnoloogia ja tekstikaave seisukohalt väärtuslikud ressursid, ei ole digiloo andmestikku praeguse seisuga veel analüüsitud ega uute tehnoloogiate loomisel rakendatud.

Meditšiinitekstide lingvistilise analüüsiga mujal maailmas tegeletud näiteks Saksamaal (Hahn jt. 1997) ning kitsamalt radioloogiavaldkonnas Ameerika Ühendriikides (Friedman jt. 1994). Tehnoloogiatest on üritatud luua näiteks meditsiiniliste tekstide automaatseid kokkuvõtjaid (Aramaki jt. 2009).

Ettekande eesmärk on anda esialgne ülevaade Tervise infosüsteemis leiduvatest keelelistest andmetest ja sellest, kuidas saaks keeletehnoloogiat ja andmeid ära kasutada ravikvaliteedi parandamiseks ning selliste tarkvaratehnoloogiate loomiseks, mis lihtsustaksid arstide tööd.

Kirjandus

Digilugu. <http://www.digilugu.ee> (24.01.2012)

Hahn, U; Romacker, M. 1997. Text structures in medical text processing: empirical evidence and a text understanding prototype. Proc AMIA Annu Fall Symp, 819–823.

Friedman, C; Alderson, P. O; Austin, J. H. M; Cimino, J. J; Johnson, S. B. 1994. A General Natural-Language Text Processor for Clinical Radiology. Journal of the American Medical Informatics Association Volume Number 2, 161–174.

Aramaki, E. 2009. Medical Text Summarization System based on Named Entity Recognition and Modality Identification. Proceedings of the HLT Workshop on BioNLP Colorado, USA.

Lugemistestide võrdlev kasutamine eesti ja soome keeles

Piret Soodla (Tallinna Ülikool), Renate Pajusalu, Maigi Vija (Tartu Ülikool)

Elementaarne lugemisoskus koosneb kahest kesksest elemendist: sõnade tehnilisest lugemisoskusest ning tekstist arusaamise oskusest. Tehniline lugemisoskus on seejuures oluliseks eelduseks loetust arusaamisele. Laste lugemistehnilise oskuse hindamine on algklassides oluline, tuvastamaks võimalikku lugemisraskuste riski või juba esinevat lugemisraskust. Eestis ei ole käesoleval ajal kättesaadavaid usaldusväärseid lugemisoskuste hindamise vahendeid, mis võimaldaks õpilastega töötavatel spetsialistidel laste oskusi hinnata. Taoliste vahendite vajadusele on viidanud aga viimasel ajal läbiviidud uuringud. (Soodla, Kikas 2010)

2010. aastal koostati kaks testi eesti algklassiõpilaste lugemistehniliste oskuste mõõtmiseks ja vastavate oskuste võrdlemiseks eesti ja soome laste vahel. Sõnade äratundmise test on eesti keelde kohandatud soomekeelsest testipaketist Ala-Asteen Lukutesti (Lindeman 1998), 90 sõna lugemise testi koostamisel võeti eeskujuks alltest soome testipaketist Lukilasse (Häyrynen jt 1999).

Uuringu esimene eesmärk on hinnata nimetatud testide sobivust algklassiõpilaste lugemisoskuse hindamiseks, analüüsides üksiksõnade lugemise õigsust testitulemuste alusel (N = 1000) ning viie lapsega läbi viidud intervjuude vastuseid. Teine eesmärk on võrrelda testide eesti- ja soomekeelsete versioonide lingvistilist keerukust, analüüsides testisõnade liigilist ja morfoloogilist keerukust ning esinemissagedust keeles, ning võrreldes eesti ja soome üliõpilaste (N = 60) testisooritusi ning eesti ja soome laste intervjuude vastuseid.

Kirjandus

- Häyrynen, T., Serenius-Sirve, S., Korkman, M. 1999. Lukilasse. Helsinki: Psykologien kustannus.
- Lindeman, J. 1998. ALLU – Ala-asteen Lukutesti. Turku: Oppimistutkimuksen keskus.
- Soodla, P.; Kikas, E. 2010. Teachers' judgement of students' reading difficulties and factors related to its accuracy. – A. Toomela (Ed.), Systemic person-oriented study of child development in early primary school. Frankfurt am Main: Peter Lang, 73–94.

E-tervise oskussõnavara kaardistamine

Monika Tartu (Tallinna Ülikool)

Ettekandes tutvustatakse käesoleva aasta jaanuaris kaitstud magistritöö „Inglise-eesti e-tervise terminibaasi koostamise analüüs“ vältel läbiviidud kvalitatiivse küsitluse ja olemasoleva e-tervise oskussõnavara analüüsi tulemusi. Küsitluses osalesid kolme ekspertide grupi esindajad: tervishoiutöötajad, terviseinfosüsteemi arendajad ja haldajad ja keeletespetsialistid. Küsimustik koosnes kümnest, peamiselt valikvastustega küsimusest ning iga küsimuse juurde oli vastanutel võimalik lisada kommentaare ja selgitusi. Samuti sisaldas küsimustik väljavõtet koostatavast e-tervise terminibaasist ning vastajatel oli võimalik kommenteerida 79 terminit. Küsimustik saadeti u 150 inimesele ja küsimustikele vastas kokku 35 inimest, kelle hulgas oli 11 keele- ja 10 IT spetsialisti ja 14 tervishoiuteenuse osutajat / tervishoiuasutustega seotud spetsialisti. Küsitluse põhieesmärgiks oli analüüsida e-tervise oskussõnavara olukorda Eestis ja saada ideid e-tervise oskussõnavara edasiseks arendamiseks.

Võtmesõnad: e-tervis, tervishoid, e-tervise terminoloogia, oskussõnavara, terminibaas, e-tervise terminoloogia analüüs

Kirjandus

Tartu, Monika 2012. Inglise-eesti e-tervise terminibaasi koostamise analüüs. [Magistritöö]
<http://e-ait.tlulib.ee/183/>.

Morfoloogilise ja süntaktilise varieerumise mõõtmine korpusandmestiku põhjal

Kristel Uihoaed (Tartu Ülikool), Liina Lindström (Tartu Ülikool)

Käesolev töö uurib süntaktilist ja morfoloogilist varieerumist eesti murretes, rakendades mitmemõõtmelise statistika meetodeid. Analüüsimaterjal on pärit eesti murrete korpusest (EMK), mis sisaldab üle 600 000 morfoloogiliselt märgendatud tekstisõna kõigist kümnest eesti murdest.

Töö esimeses osas uurime süntaktilist varieerumist kõige sagedasemate sõnaliigi trigrammide abil. Varasemate uurimuste põhjal eeldame, et sõnaliigi järjendid pakuvad süntaksi kohta relevantset informatsiooni (Wiersma et al 2010). Hetkel puudub meil süntaktiliselt märgendatud andmebaas, mis võimaldaks uurida süntaktilisi kategooriaid morfoloogiliste asemel, seega kasutame maksimaalselt ära andmeid, mis meil juba olemas on. Sarnaselt Wiersma jt (2010) eeldame, et sõnaliikide trigrammid pakuvad seletust süntaktilise varieerumise kohta, hoolimata sellest, et seda ei mõõdeta otse.

Enne trigrammide sagedusloendi koostamist eemaldasime analüüsimaterjalist partiklid, tundmatud sõnad jne, seega uurime ainult täistähenduslike sõnade sõnaklasse. Sõnaliigi trigrammid oleme korpusest ekstraheerinud automaatselt. Tulemuseks saime sagedusloendid kõigi sõnaliigi kolmeliikmeliste kombinatsioonidega iga murde jaoks eraldi. Lõplik loend nägi välja nii, nagu see on esitatud näites (1) – S - substantiiv, V - verb, ProS - pronoomen, Adj - adjektiiv.

(1) S V ProS

Adj S V

S V V

jne

Töö teises osas uurime erinevate morfoloogiliste kategooriate varieerumist. Korpuses olemasoleva morfoloogiliste märgendite ja nende sageduste põhjal püüame leida erinevaid varieerumismustreid samal viisil. Sellesse analüüsi kaasame lisaks sõnaliigi infole veel käänded, pöörded, tegumood jne.

Nii trigrammide kui morfoloogiliste kategooriate sagedusloendite analüüsimiseks rakendame mitmemõõtmelise statistika meetodit korrespondentsanalüüsi (CA). CA on sageli rakendatud erineva keelelise varieerumise uurimisel (Chiocci 2006; Keune jt 2005, Wilson 2005). CA võimaldab analüüsida ja visualiseerida sagedusandmestikku ja see läbi tuvastada erinevusi trigrammide ja morfoloogilise info esinemises erinevates murretes.

Ettekandes esitame oma andmestiku, meetodid ja analüüsitulemused. Seletame analüüsi põhjal süntaktilisi erinevusi murrete vahel ning näitame, mida sellest järeldada võib. Meie hüpotees on, et erinevad trigrammid ning morfoloogiline info varieerub murdeti märkimisväärselt. Näitame, kuidas uurimuse tulemused korreleeruvad varasematega (Uihoaed jt retsenseerimisel), ning pakume varieerumismustritele omapoolseid seletusi.

References

EMK = Eesti murete korpus, www.murre.ut.ee

Chiochki, Wadyslaw 2006. Geographic Variation in Acadian French /r/: What Can

- Correspondence Analysis Contribute Toward Explanation? *Literary and Linguistic Computing* 21(4), 529–541.
- Keune, K., M. Ernestus, R. Van Hout, and R.H. Baayen 2005. Social, geographical, and register variation in Dutch: From written ‘mogelijk’ to spoken ‘mok’. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*, 1: 183–223.
- Uibo, Kristel, Cornelius Hasselblatt, Liina Lindström, Kadri Muischnek, John Nerbonne. Variation of Verbal Constructions in Estonian Dialects. (retsenseerimisel)
- Wiersma, Wybo; Nerbonne, John; Laitinen, Timo 2010. Automatically Extracting Typical Syntactic Differences from Corpora. *Literary and Linguistic Computing* doi:10.1093/lc/fqq017. Published online Oct. 11, 2010.
- Wilson, Andrew 2005. Modal verbs in written Indian English: A quantitative and comparative analysis of the Kolhapur corpus using correspondence analysis. *ICAME Journal* 29, 151–170.

Keele mõttmed digitaalsetes keeleressurssides

Kadri Vider (Tartu Ülikool)

Digitaalsed arhiivid ja repositooriumid on saanud ammendamatuks varamuks sotsiaal- ja humanitaarteaduste uurijatele. Need on enamasti teadustöö eesmärgil on-line ja tasuta kasutatavad digitaalsed ressursid, mis asjatundliku kasutamise juures võimaldavad jõuda intrigeerivate uurimistulemusteni üsna väheses vaevaga.

Oma informatiivse iseloomuga ettekandes digitaalsetest keeleressurssidest soovin tutvustada huvilistele keeleressursside maailma erinevaid mõtteid:

- Millised arhiivid ja repositooriumid on?
- Milliseid keeli neis kajastatakse?
- Milliseid keele tasandeid neis kajastatakse?
- Milliseid keeleuurimise ja -analüüsi mudeleid neis kasutatakse?
- Millised on keele mõõdnud digitaalsete andmestike põhjal?

Juttu tuleb digitaalsetest keeleressursside kataloogivatest veebiportaalidest nagu:

- Open Language Archives Community (OLAC) (<http://www.language-archives.org/>) repositoorium (<http://search.language-archives.org/index.html>) võimaldab leida infot paljude keelearhiivide ja –repositooriumide kohta, levinumad otsingukategooriad (üksikud keeled, keeleperekonnad, regioonid ja riigid, lingvistiline tüpoloogia, on-line või off-line) on lihtsalt välja toodud, lisaks terve nimekiri spetsiifilistest keeleressurssidest.
- ELRA – (European Language Resources Association, <http://www.elra.info/>) hoolitseb alates 1985. aastast keeletehnoloogia arendamiseks vajalike keeleressursside hindamise ja levitamise eest ja ELDA (Evaluations & Language resources Distribution Agency, <http://www.elda.org/>) on tema „operaatorfirma“. ELRA-l on oma keeleressursside kataloog (<http://catalog.elra.info/>)
- CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure) Virtual Language Observatory (<http://www.clarin.eu/vlo/>) kompuleerib suuremate kataloogide andmestikku omal moel: võimaldab näiteks Google Earth rakenduse abil visualiseerida keelte paiknemist või lisada ise oma väiksemaidki digitaalset keelekollektsioone CLARINi suurde registrisse (http://www.clarin.eu/view_resources)
- META-NETi võrgustiku (A Network of Excellence forging the Multilingual Europe Technology Alliance, <http://www.meta-net.eu/>) üks tegevusi on koondatud ja turvalise ligipääsu võimaldamine paljumeelse Euroopa keeleressurssidele ja keeletehnoloogia vahenditele. Sel eesmärgil arendatakse META-SHARE (<http://www.meta-net.eu/meta-share>) taristut, mille registri ja repositooriumi andmetele pääseb vabalt ligi võrgustikku kuuluvate sõlmede (node) kaudu.

Ja mis seal salata, tahaksin tutvustada ka alustava Eesti Keeleressursside Keskuse (EKRK, www.keeleressurssid.ee) eesmäärke, tegevusi ja võimalusi. EKRK on tihedalt seotud CLARINi ja META-NETi algatustega ning mõeldud eelkõige keeleteadlastele ja –tehnoloogidele keeleressursside ja ning sellega seotud teenuste – kogumine, arhiveerimine, majutamine, haldamine, ligipääs ja kasutajate koolitus – pakkumiseks.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Measuring cognitive and psycholinguistic skills in relation to reading and writing in SFL

Lea Nieminen, Ari Huhta, Riikka Ullakonoja, Eeva-Leena Haapakangas (University of Jyväskylä, Centre for Applied Language Studies) and Charles Alderson (Lancaster University)

It is a well known fact that phonological awareness, working memory capacity and rapid naming are found to be good predictors of basic reading skills (e.g. Bowey 2005). An extensive body of research has also emphasized the role of working memory in writing skills (e.g. Kellogg 1999). Whether these findings are true also in case of second or foreign language reading and writing is, however, a much less researched topic.

In our presentation we will report our findings in a study where the relation between the cognitive and psycholinguistic skills and foreign language literacy skills was studied in two age groups of Finnish learners of English. Finnish 4th graders (aged 9-10 years; N = 210) and 8th graders (aged 13-14 years; N = 208) participated in extensive cognitive tests and did several reading and writing tasks both in Finnish and English. Our results show that phonological skills, working memory and speed of lexical access do have relation with foreign language literacy skills. However, the role of language proficiency in the results of cognitive tasks must be taken into account because the tasks were administered also in English.

References

- Bowey, J. A. 2005. Predicting individual differences in learning to read. In *Science of Reading. A Handbook*, M. Snowling and C. Hulme (eds.), 155–172. Malden, MA: Blackwell.
- Kellogg, R. D. 1999. Components of working memory in text production. In *The cognitive demands of writing: Processing capacity and working memory in text production*, M. Torrance and G. C. Jeffery (eds.), 43–61. Amsterdam: Amsterdam University Press.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Eestikeelseks aineõppeks vajalik sõnavara ja keelestruktuurid

Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool), Helena Metslang (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool)

2011/2012 õppeaastal mindi Eesti muukeelsetes gümnaasiumides üle üldisele eestikeelsele aineõppele, mille tulemusena õpetatakse vähemalt 60% õppeaineid eesti keeles. On veel vara hinnata ülemineku edukust, kuid on võimalik öelda, et see on kulgenud mitmekesiselt: on koole, kus saadakse uue õppesüsteemiga edukalt hakkama, kuid leidub üsna suurt hulka ka neid koole, kus esineb mitmesuguseid raskusi. Õppijapoolsete raskuste peapõhjuseks on eesti keele oskuse madal tase. Kui põhikooli lõpuks on saavutatud B1-taseme alumine piir, ei ole see kindlasti piisav gümnaasiumi ainetekstide mõistmiseks ja loomiseks.

Lisaks vajadusele tõsta põhikooliõpilaste üldkeele taset, aitaks õpilasi gümnaasiumi eestikeelses aineõppeks paremini valmistada see, kui juba põhikooli eesti keele programmis oleks teatud rõhk ainealase sõnavara ja keelestruktuuride omandamisel. Selleks on vajalik eelnevalt selgeks teha, milline sõnavara ja millised keelestruktuurid on igale ainele iseloomulikud.

Oma ettekandes räägime projektist „Uusimmigrantõpilastele eestikeelses põhikoolis õppimiseks vajalik sõnavara ja keelestruktuurid“. Tegemist on esimese katsega koostada arvutipõhise õpikuteanalüüsi põhjal aineõppeks vajalike leksikaalgrammatiliste vormide loendid. Tutvustame projekti käiku ja tulemusi ning arutleme, kuidas saaks projekti lõpptulemust kasutada ainepõhiste õppematerjalide koostamisel.

Võtmesõnad: eestikeelne aineõpe, sõnavara, üleminek, keeletasemed

Kirjandus

- Benesh, S. 1996. Needs analysis and curriculum development in EAP: An example of a critical approach. *TESOL Quarterly*, 30, 723-738.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching and assessment. Council of Europe 2001.
- Coxhead, Averil. 2000. A New Academic Word List. *TESOL Quarterly*, 34(2), 213–238.
- Dudley-Evans, T.; St. John, M. 1998. *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Franceschina, F.; Alanen, R.; Huhta, A.; Martin, M. 2006. A progress report on the Cefling project.
- Fraser, Simon 2006. The Nature and Role of Specialized Vocabulary: What do ESP teachers and learners need to know? *Hiroshima studies in language and language education*, 9, 63–75.
- Housen, Alex; Kuiken, Folkert 2009. Complexity, accuracy and fluency in Second Language Acquisition. – *Applied Linguistics* 2009.
- Jordan, R. R. 1997. *English for Academic Purposes: A Guide and Resource Book for Teachers*. Cambridge Language Teaching Library. Cambridge: CUP.
- Scott, Mike; Tribble, Christopher 2006. *Textual Patterns: Key Words and Corpus Analysis in Language Education*. Philadelphia, John Benjamins.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Mitte-eesti emakeelega tudengite keelevajadustest

Helena Metslang (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool), Anastassia Šmõreitšik (Tallinna Ülikool)

Mitte-emakeelsel õppekaval õppivad üliõpilased puutuvad kokku suure hulga erinevate vajaduste, nõuete, hariduslike situatsioonide ja sõnavaraga (al-Husseini 2004). Keeleliste raskuste tõttu võivad nende valikud õppekavas olla piiratumad ning kursuste ja kogu stuudiumi läbimine võib võtta rohkem aega (Vetik jt 2008). Mida tudengid oma õpingute edukaks lõpetamiseks vajavad, oleneb nende keelevaldamise tasemest, nende eesmärkidest, soovidest ning konkreetsetest hariduslikest kontekstidest ja nõuetest (Ferris and Tagg 1996).

Ettekanne vaatleb mitte-eesti emakeelega üliõpilaste keelelist toimetulekut Tallinna ülikoolis. Esitletakse projektil “Erialakeeleõppe arendamisvajaduse uuring” tulemusi: kirjeldatakse üliõpilaste hariduslikke situatioone ja nende keelevajadusi, tudengite toimetulekut õpingutega ning õppejõudude motivatsiooni ja strateegiaid mitte-eesti emakeelega tudengite akadeemilise arengu toetamisel.

Võtmesõnad: erialakeel, akadeemiline keel, eestikeelne aineõpe

Kirjandus

- Al-Husseini, Suleiman Salem Nasser 2004. An analysis of the English needs of Omani students on vocational and technical courses with implications for the design of foundation year English language programmes. Thesis (Ph.D.), University of Leeds.
- Benesh, S. 1996. Needs analysis and curriculum development in EAP: An example of a critical approach. *TESOL Quarterly*, 30, 723–738.
- Ferris, D., & Tagg, T. 1996. Academic listening/speaking tasks for ESL students: Problems, suggestions, and implication. *TESOL Quarterly*, 30(2), 297–317.
- Flores, J. & Alonso, C. 1995. Using focus groups in educational research. *Evaluation Review*, 19, 84–101.
- Hutchinson, Tom; Waters, Alan 1987. *English for Specific purposes: A learning-centred approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vetik, Raivo, Marju Lauristin, Jelena Helemäe, Külliki Korts, Jüri Kruusvall, Gerli Nimmerfeldt, Ellu Saar, Avo Trumm, Peeter Vihalemm, Triin Vihalemm 2008. Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA (DEMO/POSTER): E-kursus „Keeleklikk“ – näide eesti keele õppimise meetodist, mis lähtub iseõppija vajadustest

Leelo Kingisepp, Marju Ilves

Veebipõhistel kursustel on elukestvas õppes aina suurem roll: see võimaldab kokku hoida õpetamisele kuluvaid ressursse ning pakkuda sarnase kvaliteediga õpet suurtele sihtgruppidele.

2012. aasta kevadel avati kasutajatele „Keeleklikk“ (www.keeleklikk.ee) – ligi 240-tunnisele klassiruumikursusele vastav tasuta eesti keele e-kursus venekeelsele õppijale, mis lähtub iseõppija vajadustest ning võimaldab õppida keelt 0–A2 tasemel.

E-kursus „Keeleklikk“ sisaldab kuutteist 0–A2 keeleteemasid käsitlevat peatükki, kus tegeletakse kõikide osaoskuste (lugemine, kuulamine, kirjutamine, kõnelemine) arendamise ning grammatikateadmiste andmise ja sõnavara laiendamisega.

E-kursuse „Keeleklikk“ metoodika põhineb järgmisel arusaamadel:

- Iseõppija saab ja tahab õppida siis, kui psühholoogiline barjäär on võimalikult madal ja üksikud sooritatavad tegevused on jõukohased ning arusaadavad.
- Keeleoskus areneb, kui esitatav keeleaines on õppija tasemest sammu võrra raskem (n+1) ning kui seda korratakse ja keerutatakse võimalikult paljudes eri kontekstides ja harjutustes.
- Õpitav keeleaines A-tasemel koosneb suurel määral „valmistükkidest“, mille holofraasidena omandamine võimaldab kiiremat keelepädevuse arengut kui üksiksõnade õpe kombineerituna grammatikateadmiste omandamisega.
- Iseõppija määrab oma õppimise tempo ja mahu ise, selleks peab e-kursus olema koostatud piisavalt mahukana, et anda õppimisvõimalus nii kiiremini kui ka aeglasemalt edenevatele õppijatele.
- Iseõppijat distsiplineerib ja motiveerib keelt õppima lisaks mitmekesisele harjutusvarale ka võimalus suhelda päris õpetajaga (kirjalikud tööd, millele antakse reaajas tagasisidet).

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Eesti keele B1-taseme leksikaalgrammatiline profiil: pilootuuringu tulemusi

Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)

Eesti keele kui L2 õpet arendatakse ja korraldatakse “Euroopa keeleõppe raamdokumendi” alusel, milles on esitatud üldised, kõigi keelte kohta kehtivad, „oskab teha“ stiilis keeleoskuskirjeldused. Aineprogrammide koostajad, õppematerjalide loojad, keeleõpetajad ja keeleõppijad vajavad aga ka konkreetsemat, eesti keele põhiste infot eri keeletasemetel vajaliku sõnavara, väljendite ja keelestruktuuride kohta.

Oma doktoritöös uurin eesti keele kui L2 B1- ja B2-taseme kirjalike tööde leksikaalgrammatilist profiili. Uurimuse viin läbi eesti vahekeele korpuse allkorpuse materjali põhjal, mis sisaldab Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse eesti keele B1- ja B2-taseme eksami kirjutamisülesande sooritusi ja muukeelse gümnaasiumi eesti keele riigieksami ning põhikooli eesti keele lõpueksami kirjutamisülesande sooritusi.

Keeleoskuse kirjeldamisel toetun kolmele dimensioonile: keerukus, korrektsus ja sujuvus (Housen ja Kuiken, 2009). Lisaks kasutan DEMfad mudelit (Franceschina, Alanen, Huhta & Martin, 2006). Uurimuses on kavas kasutada programmi Word Smith Tools 5,0 (Scott, Tribble 2006), mille abil saan korpuse sõnavara sagedusloendi, konkordantsid ja võtmesõnade võrdluse. Seejärel rühmitan sõnad üldmõistete järgi ning koostan sagedasemate leksikaalgrammatiliste konstruktsioonide kirjeldused: kasutuskontekstid, kollokatsioonid, tüüpeksimused. Edasi võrdlen B1- ja B2-taseme tulemusi ning täiskasvanute ja kooliõpilaste tulemusi. Lõpptulemusena valmib leksikaalgrammatiliste konstruktsioonide loend koos kirjeldustega.

Ettekandes tutvustan B1-taseme pilootuuringu tulemusi.

Võtmesõnad: L2 omandamine, leksikaalgrammatilised konstruktsioonid, kirjutamisoskus, B1- ja B2-tase, eesti keel

Kirjandus

Franceschina, F.; Alanen, R.; Huhta, A.; Martin, M. 2006. A progress report on the Cefling project.

Housen, Alex; Kuiken, Folkert (2009). Complexity, accuracy and fluency in Second Language Acquisition. – Applied Linguistics 2009.

Scott, Mike; Tribble, Christopher 2006. Textual Patterns: Key Words and Corpus Analysis in Language Education. Philadelphia, John Benjamins.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Measuring of fluency in L2 writing

Åsa Palviainen, Paula Kalaja & Katja Mäntylä (Department of Languages, University of Jyväskylä)

In recent years, the CAF model has had great influence in L2 language testing and assessment. However, in L2 writing, two of the components of the model – complexity and accuracy – have been paid much more attention than the third one – fluency. Yet, evaluating fluency is an inevitable part of L2 writing assessment. Fluency in L2 writing can be understood in two ways: fluency of written texts (i.e. if a text makes fluent reading) or fluency of the writing process (i.e. if the production of a text was fluent). Traditionally, fluency measures have been based on the former understanding and built on text products. In contrast, fluency in the writing process is still an under-investigated area of research and the potential relationships between fluency in text, on the one hand, and fluency in the writing process, on the other, remain to be explored. Keystroke-logging techniques make it possible to examine and measure fluency of the writing process.

In our study we wanted to find out what the L2 writing process was like – depending on writers' proficiency in the L2. More specifically, we wanted to explore the possibility of using fluency measures as descriptors of different proficiency (CEFR) levels. We asked two groups of university students, one studying Swedish (N = 21) and another English (N = 31) as their L2, to write two texts: a narrative and an argumentative text based on their personal experiences or opinions. The data was collected using the keystroke-logging program Scriptlog as software. The fluency of the writing process was measured partly by traditional measures of fluency, and partly by novel measures, including fluency, burst and fluency during burst (Lindgren et al. 2008). The students' proficiency in either Swedish or English was measured by assessing the texts produced using the CEFR (Common European Framework of Reference) six-point scale, ranging from A1 to C2.

The findings suggest that fluency measures do indicate proficiency levels. However, it is important to consider which language is being assessed, as well as which type of writing task is performed.

References

Lindgren, E., K. Spelman Miller & K. P. H. Sullivan 2008. Development of fluency and revision in L1 and L2 writing in Swedish high school years eight and nine. *ITL – International Journal of Applied Linguistics*, 156, 133–151.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Fluency in written learner language performances

Nina Reiman & Marja Seilonen (Department of Languages, University of Jyväskylä)

Fluency as a criterion of L2 development can be approached from two different perspectives: as fluency of the writing process, and as perceived fluency of the writing performance evaluated by the reader. The length of the text has often been regarded as an indicator of fluency in all kinds of writings (see e.g. Housen & Kuiken 2009). However, texts have different requirements depending on their genre, and hence the length is not necessarily considered desirable in all of them. This should also be taken into account in evaluation of fluency.

In this paper, we will discuss different insights into fluency of L2 writing. We will examine different qualitative features that give the reader an impression of fluency.

The data include around 1200 writing performances of young people (grades 7–9, 12–16 year olds) and adults learning Finnish as a second language. The adults' data is from the corpus of the National Certificate of Proficiency examination. The data from youths have been collected using similar tasks. These tasks are thoroughly discussed and piloted. The writings have been evaluated by independent trained raters using a six-step language proficiency scale adhering to the CEFR.

In our presentation, we will compare writings of young and adult learners: what kind of linguistic resources they use and what are the means that make the texts fluent.

References

Housen, Alex & Folkert Kuiken 2009: Complexity, accuracy, and fluency in second language acquisition. – *Applied Linguistics*, 30(4), 461–473.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Exploring Word Derivation Knowledge in English as a Second Language

Dmitri Leontjev, Riikka Alanen, Ari Huhta, Katja Mäntylä (University of Jyväskylä)

Word derivation (WD) knowledge in a second/foreign language is an under-researched area. Many fundamental questions, e.g., what is included in L2 English word derivation knowledge, how it develops, and what influences its development remain unanswered.

An exploratory study was conducted aiming to find answers to these questions. The participants in the study were a group of university employees studying English at level B1 (n=13), and grade ten school students (n=49). A number of tasks requiring the participants to demonstrate their WD knowledge were administered. The rationale for the tasks content were Ringbom's (1987) vocabulary development model and Nation's (2001) teaching order of the English affixes. Besides that, two written assignments were submitted by the learners. Additionally, a questionnaire was administered to explore the relationship between the learners' L2 English WD knowledge and their L1, age, proficiency level, motivation, and learning strategies.

To detect what types of WD knowledge the learners had access to, how those knowledge types were related, and which factors could predict certain WD knowledge types, statistical analysis of the data was performed. The analysis revealed, for example, statistically significant differences in the use of some affixes between the learners using certain vocabulary learning strategies. In the paper, this and other findings as well as their implications for the further development of a diagnostic test assessing learners' strengths and weaknesses in L2 English WD knowledge will be discussed.

References

- Nation, I. S. P. 2001. Learning vocabulary in another language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ringbom, H. 1987. The role of first language in foreign language acquisition. Clevedon: Multilingual Matters.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Verb production of CLIL and non-CLIL young EFL learners: Similarities and Differences

María Pilar Agustín Llach (Filologías Modernas Universidad de La Rioja, San José de Calasanz, España)

The present study examines the verbal production of two cohorts of 9-10 year old learners. The first one attends a traditional class with three hours a week of instruction in the foreign language, hence non-CLIL learners. The other group attends a bilingual programme where English is the medium of instruction of some school subjects, hence CLIL learners. Learners in the two groups are all the same age and attend the same school, so they share background. CLIL learners are commonly believed to achieve higher levels of proficiency, since they are exposed to more hours of instruction and more meaningful input. However, previous studies comparing the two groups reveal that this is the case for some language skills or language areas, but not all. We were interested in examining the verbal production of CLIL and non-CLIL learners and looking for differences. Verb production is a sign of linguistic development and evidence of a sophisticated syntax, more typical of more proficient learners. We found that CLIL learners produce more verb types (53-48) than non-CLIL learners, but these differences is too small to be significant; and they write significantly fewer verb tokens. Moreover, non-CLIL learners write longer compositions and obtain significantly better scores for their writing. Among the ten most frequent verbs, eight coincide for both groups and we also found 16 exclusive verbs for the CLIL group and 14 which only appeared in the non-CLIL group. We may dare speculate that learners find themselves at the beginning stages of the CLIL experience, and this together with their low level of proficiency may be hindering the beneficial effects of the CLIL approach. They may take off later, so differences among the two groups may come out at more advance stages.

Acknowledgements. This research has been conducted under the auspices of research grant No. FFI 2010 19334 by the Spanish Ministry of Science and Innovation.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Speed as an indicator of automatization of second/foreign language skills – Preliminary results from DIALUKI project

Sanna Olkkonen (University of Jyväskylä)

This paper presents the first results from my doctorate research, which I am conducting in DIALUKI project at the University of Jyväskylä (www.jyu.fi/dialuki). DIALUKI is an international research project, which seeks to define new ways of diagnosing the development of skills and difficulties in learning a foreign language. The project is multidisciplinary combining expertise in language assessment, FL learning and L1 learning difficulties.

In 2010/ 2011 we conducted a cross-sectional study with several hundred of pupils between ages 10–18, both Finnish-speaking learners of English and Russian-speaking learners of Finnish. The study aimed at determining how well the cognitive and psycholinguistic tests developed for diagnosing L1 are applicable to the diagnosis of foreign languages.

This paper concentrates on what our results reveal about the automatization of foreign language skills and its development through age and education, tested here through speed-measuring tasks. We first compared the age groups, and secondly, we studied how automatization relates to reading and writing measures. We also compared our two language groups to see if the results on the automatization of FL skills are the same across different languages.

References

- Kirby, J. R., Parrila, R. K., & Pfeiffer, S. L. 2003. Naming speed and phonological awareness as predictors of reading development.
- Puolakanaho, A., Ahonen, T., Aro, M., Eklund, K., Leppänen, P., Poikkeus, A., Tolvanen, A., Torppa, M. & Lyytinen, H. 2007. Very early phonological and language skills: estimating individual risk of reading disability. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48 (9), 923–931.
- Segalowitz, N. 2003. Automaticity and second languages. Catherine Doughty & Michael H. Long (eds.), *Handbook of second language acquisition* s. 382–408. Malden, MA: Blackwell Publishing.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Linguistic reuse of task prompt: L2 Finnish writers expressing emotions in narratives

Outi Toropainen (University of Jyväskylä)

This study explores the linguistic complexity in the expressions of emotions in narratives written by L2 Finnish language learners in the secondary school. This study produces new information on the structural development in L2 Finnish by examining the reuse of adjectives *hauska* (funny) and *pelottava* (frightening) in actual expressions. The idea of reusing an utterance, in this case an adjective, found in the prompt has its background in the Bakhtinian idea of dialogism. The reuse can be understood as a new inter-act or response to the initiative inter-act included in the task prompt (e.g. Linell 2003). The presentation focuses on how the writers reuse and derive linguistic advantage from the adjectives in their narratives and how this use may vary at different levels of proficiency.

178 narratives at different levels of proficiency were analyzed for the study in order to sort out the expressions of emotion including at least one of the two adjectives or their derivatives. The qualified expressions of emotion were explored qualitatively to recognize the variation in the reused adjectives at different levels of language proficiency. In this context the variation is understood as a sign of linguistic complexity, i.e. diversity. The study has implications for recognition of what linguistic complexity in expressions of emotions could be in narratives written in L2 Finnish.

The narratives originate from two research projects Cefling and Topling conducted at the Jyväskylä University and funded by Academy of Finland (more information about the projects available at <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/cefling/en> and <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/topling/en>).

References

Linell, P. (2003). What is dialogism? Aspects and elements of a dialogical approach to language, communication and cognition. Lecture first presented at Växjö University, October 2000. This version: 2003-02-26.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Comparing speaking situations in three different languages tests

Henna Tossavainen, Sari Ahola, Sari Oksanen, Tiina Lammervo, Reeta Neittaanmäki (University of Jyväskylä Centre for Applied Language Studies)

This paper explains the results of a study the purpose of which was to compare learner outcomes in a language test situation when the same test tasks were used in three different test languages. In the autumn 2011 test administrations of the National Certificates (NC) in Finland five situational tasks were offered in the spoken language subtests of English, Finnish and Swedish intermediate level tests. The overall aim was to investigate differences and similarities in test-taker performance across the three language tests and furthermore, to seek explanations to the outcome from the learners' demographic, language, educational and professional background given by the test-takers during each test administration.

The National Certificates is a language proficiency test linked with the Common European Framework of Reference for Languages and the intermediate level tests measure language proficiency at levels B1 and B2. The five situations in the subtest of speaking varied from semi-formal to formal and from personal to working life and also served different language functions.

All three tests in the study can be regarded as high-stakes tests as the Finnish and Swedish tests are often used for obtaining Finnish citizenship while the Swedish and English tests are used as proof of language skills for professional purposes. The Finnish tests are taken by candidates with diverse language backgrounds while the English tests are typically taken by Finns with Finnish or Swedish as their L1. The Swedish test is taken by candidates from both diverse and Finnish language backgrounds.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Linguistic and review features of peer feedback effecting implementation in the process of academic writing

Djuddah Leijen (Institute of Estonian and General Linguistics, University of Tartu)

Research investigating the effectiveness of online peer feedback on the academic writing process has focused on a large variety of variables which have been determined to either support, or obstruct the writing process. As a result different models are proposed to support the online peer feedback process. Most peer feedback models do not specifically take linguistic features, used in the act of communication between peers, as a variable effecting implementation. This study investigates, firstly, if certain linguistic features of peer feedback influence implementation and, secondly, whether the inclusion or exclusion of features will allow us to predict implementation or not.

A corpus of peer feedback was compiled using data collected in an introduction to academic writing course using an online peer feedback tool SWORD. The corpus consists of 292 peer feedback reviews. A corpus linguistics-based machine learning approach was used to investigate which of the selected features influence a student's choice to implement suggestions and/or comments and if predictions could be made about the selected features. Results indicate that, using the chosen method of analysis, we are able to find two linguistic variables influencing student decisions; however, when we determine how well these variables will predict the outcome, further statistical analysis does not seem to provide a conclusive answer. With this particular set of data, the analysis has presented merely modest evidence; however, there are indications that, if future studies are conducted on a much larger corpus, more conclusive evidence can be found. Additionally, future research can explore how additional linguistic features, such as modality and politeness principles in online peer feedback effects implementation.

References

Nelson, M. M., & Schunn, C.D. 2009. The nature of feedback: How different types of peer feedback affect writing performance. *Instructional Science*, 27(4), 375–401.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Elementary writing skills – challenges to CEFR

Maisa Martin (University of Jyväskylä)

The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) has become a very influential guideline for all language learning, teaching, and testing activity in Europe. Even if based on huge amount of work by researchers and teachers, it can and should still be refined and challenged as empirical evidence is collected. In the presentation some results of the Cefling Project (2007–2009) will be discussed in the light of the Level A descriptions of second language (L2) writing in CEFR.

In the Cefling Project several thousand writing samples on 3–5 tasks in L2 Finnish and English were collected from adults and young (12–16 years) learners. These were assessed by 3–4 trained and experienced raters using a set of functional scales collected from CEFR. Approximately the same number of unanimously rated texts per task were chosen to form a basic data set (about 1200 texts per language). These were analyzed for a variety of linguistic measures to establish potential links between the use of linguistic devices and the functional level. The analysis revealed some problematic areas of the CEFR scales, especially on the level A1. Particularly the use of cohesion devices and verb chains is more common than the descriptions would have one believe. Also the sentence structure may vary a great deal even within one text. The context of language learning explains some differences between L2 Finnish and English, and some linguistic features of the texts are clearly task-related. Nevertheless, the results shed light on the problems of devising functional descriptors for elementary writing.

References

Cefling Project (2007–2009): <https://www.jyu.fi/cefling>.

CEFR 2001: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/CADRE_EN.asp

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Steps To A Shallow Grammar In English For Estonian-speaking Learners

Toivo Übi (Department of Informatics, Tallinn University of Technology)

The paper is the first in a series which goal is to construct a shallow grammar of English for Estonian-speaking learners of English. Many textbooks on grammar offer general instructions to foreign learners but lack orientation to a specific foreign language which would make learning more effective (Murphy 1997, Hewings 1999). Also, the depth of their approach makes them time-consuming and difficult to follow, especially without instruction. There are grammars for Estonian-speaking readers (including simplified editions) but the order of the topics and the favouring of metalanguage make them difficult to follow from the cognitive point of view (Pikver 1995, Ehin 1972, Kivimägi jt 1968, Liiv, Pikver 1991).

The first issue is English tenses which are difficult for Estonian-speaking learners which has only 4 tenses. A graphical representation is offered for the main tenses with different typical time adverbials. This graphical approach greatly benefits learners whose visual perception is dominant and who awkwardly put to use language skills learned from legal text-like grammarbooks. Another topic is prepositions which also pose a problem for Estonian learners who are instead used to a complicated system of 14 cases.

Often neglected, shallow grammars offer shortcuts to practical basic language skills rather than attempt to substitute comprehensive approaches entirely. Statistical analysis of tenses would show very little use for some of them and they could be substituted so there would be no reason to teach them at basic levels. Too often linguists tend to see language as a separate closed system with arbitrary rules which do not relate to other aspects of human life (Robinson, Ellis 2008). The nature of communication and its aspects such as general cognitive capacity and interaction with and experience of the spatio-physical-social world are often defied by traditional approaches to grammar (Robinson, Ellis 2008).

The paper also offers comparisons with widely used approaches to teaching tenses and prepositions, shows the differences and debates about cognitively the best possible approaches to teaching these aspects of language.

References

- Ehin, A. 1972. *Inglise grammatika keskkoolile*. Valgus.
- Hewings, M. 1999. *Advanced Grammar in Use*. Cambridge University Press.
- Kivimägi, L; Mutt, O; Silvet, J.; Hone, L. 1968. *Inglise keele grammatika*. Valgus.
- Liiv, H; Pikver, A. 1991. *Inglise keele grammatika*. Valgus.
- Murphy, R. 1997. *Essential Grammar in Use With Answers: A Self-Study Reference and Practice Book for Elementary Students of English*. Cambridge University Press.
- Pikver, A. 1995. *Grammar is Easy*. TEA.
- Robinson, P; Ellis, N. C. 2008. *Handbook of Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition*. Routledge.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Interviewer Variability as a Validity Concern

Ene Alas (GRKKI, Tallinna Ülikool)

The main angle the current paper takes has been derived from the emerging research, conducted by McNamara (1997, 2000, 2001), A. Brown (2003, 2005) and A. Lazarton (1996, 2002) among others, that has stopped viewing language testing as allowing language proficiency to be displayed during test performance. Instead, language testing is seen as a social practice that ‘constructs the notion of language proficiency’ (Brown & McNamara 2004: 339). Such an approach has its origins in the notion of performativity developed in the work of Judith Butler (1990; 1993) and in the dissatisfaction with the earlier definition of relationship between the language performance and the language competence. Bachman (1990) shows that language competence cannot be directly derived from the language performance during a language test but may for example be affected by the test developer’s understanding of the construct (1990: 32) and the test method (1990: 225). McNamara (2001) emphasises the need to ‘consider the complex social construction of test performance, most obviously in the case of interactive tests such as direct tests of speaking’ (2001: 337) and suggests that the candidate proficiency is co-constructed by a number of participants, for example the communicative partner, rater, test designer (2001: 338). He alerts research to resort to ‘discourse analytic techniques to reveal the jointly constructed nature of performance in face-to-face oral tests’ (2001: 340). This prompts us to take a closer view of the role the interviewer as a participant plays in testing speaking. The presentation will focus on the impact that the interviewer has on the progression of the oral proficiency interview. It will discuss the validity of the oral proficiency interview as defined by aspects of interviewer behaviour, the role of interviewer gender, interviewer proficiency and personality and interviewer training.

References

- Bachman, L. F. 1990. *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Brown, A. 2003. Interviewer Variation and the Co-Construction of Speaking Proficiency. *Language Testing*, 20, 1-25.
- Brown, A. 2005. *Interviewer Variability in Oral Proficiency Interviews*. Peter Lang. Europäischer Verlag der Wissenschaften.
- Brown, A., McNamara, T. 2004. ‘The devil is in the detail’: Researching gender issues in language assessment. – *TESOL Quarterly*, 38, 524–38.
- Butler, J. 1990. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York and London: Routledge.
- Butler, J. 1993. *Bodies That Matter: on the Discursive Limits of Sex*. New York and London: Routledge.
- McNamara, T.F. 1997. Interaction in Second language performance assessment: Whose performance? - *Applied Linguistics* 18, 4, 446–465.
- McNamara, T. 2000. *Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- McNamara A, T. 2001. Language Assessment as Social Practice: Challenges for Research. - *Language Testing*, 18, 333–349.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: DEMfad-mudel lähtekeele mõju uurimise mõõdikuna

Annekatriin Kaivapalu (Tallinna Ülikool / Jyväskylä Ülikool)

Paljudes lähtekeele mõju käsitlevates uurimustes on jäetud tähelepanuta asjaolu, et lähtekeele mõju võib erineda keeleoskustasemeti nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt. Samas osutavad mitmed uurimused (nt Kaivapalu, Martin 2007), et õppijal peab olema piisav sihtkeele oskuse tase kasutamaks keeleloomes lähte- ja sihtkeele keelendite sarnasust.

Ettekandes tutvustame ETF-i projekti 8240 *Lähtekeele mõju ja teise keele omandamine: korpuspõhine uurimus* esialgseid tulemusi. Eesmärk on analüüsida keeleoskuse arengu käsitlemiseks mõeldud DEMfad-mudeli (Martin jt 2010) kolme parameetri – sageduse, täpsuse ja jaotuvuse – sobivust lähtekeele mõju varieerumise kirjeldamisel. Keeleoskustaseme ja lähtekeele mõju seoseid käsitleme kahe õppijakeele korpuse, Oulu ülikooli soome õppijakeele korpuse ICLFI (<http://www.oppijankieli.fi>) ja Tallinna ülikooli eesti vahekeele korpuse EVKK (<http://evkk.tlu.ee>) tekstide põhjal. Uurimuse ainestik koosneb ICLFI eesti- ja venekeelsete õppijate alamkorpuse ning EVKK soome- ja venekeelsete õppijate alamkorpuse A2-C1-taseme tekstidest. Morfoloogilise lähtekeele mõju määratlemise lähtekohaks eesti ja soome kohakäänete tegelik sarnasus.

Ettekandes keskendume ühelt poolt kahe lähedase sugulaskeele mõju sümmeetrilisusele, teisalt mittesugulaskeele mõjule kahe lähedase sugulaskeele omandamisel.

Kirjandus

- Kaivapalu, A., Martin, M. 2007. Morphology in transition. Plural inflection of Finnish nouns by Estonian and Russian learners. – *Acta Linguistica Hungarica* 54 (2), 129–156.
- Martin, M., Mustonen, S., Reiman, N. Seilonen, M. 2010. On becoming an independent user. – Bartning, I., Martin, M., Vedder, I. 2010. Communicative proficiency and linguistic development: intersections between SLA and language testing research. *EUROSLA Monograph Series* 1, 57–80.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Keeltevaheline mõju hispaania keele omandamisel

Juan Carlos Monroy (Tallinna Ülikool)

Ettekanne põhineb käsiloleval doktoritööl "Cross-linguistic Influence in Spanish Language Acquisition by Estonian Learners", mis käsitleb probleemi, kuidas õppija emakeel ja varem omandatud võõrkeeled mõjutavad kolmanda keele (L3) – hispaania keele – omandamist. Tähelepanu keskmes on hispaania keele omandamise protsess eestikeelsetel õppijatel, kes õpivad hispaania keelt võõrkeelena akadeemilises kontekstis Eestis.

Ettekandes antakse ülevaade võõrkeele õppimist mõjutavatest teguritest, keelevigade põhjustest ja klassifitseerimisvõimalustest.

Ettekandes analüüsitakse:

- 1) esimese keele (eesti) ja teise keele (inglise) mõju hispaania keele omandamisele;
- 2) leksikaalseid ja süntaktilisi ülekandeid hispaania keele kirjutamisel.

Uurimistöö tulemused näitavad, et esimene ja teine keel on kolmanda keele (hispaania) omandamisel peamised ülekande allikad ja seda vaatamata teiste varem õpitud keelte mõjule.

Viited

- Cenoz, J. 2001. The effect of linguistic distance, L2 status and age on cross-linguistic influence in third language acquisition. – Cenoz, J., Hufeisen, B., Jessner, U. (Eds.). Cross Linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives. Clevedon: Multilingual Matters, 8–20.
- Hammarberg, B. 2001. Roles of L1 and L2 in L3 production and Acquisition. – Cenoz, J., Hufeisen, B., Jessner, U. (Eds.). Cross Linguistic Influence in Third Language Acquisition Psycholinguistic Perspectives. Clevedon: Multilingual Matters, 21–41.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Häälestusfaasi roll eesti keele kui võõrkeeles tunni õnnestumisel

Kristiina Bernhardt (Tallinna Ülikool)

Ettekanne põhineb tänavu kevadel kaitsaval magistritööl, mille peamised eesmärgid on:

- uurida, kuidas eesti keele kui võõrkeeles tunde alustatakse;
- uurida, kuidas häälestusfaas mõjutab tunni kulgu;
- pakkuda võimalusi (võtteid ja tegevusi) efektiivseks eesti keele kui võõrkeeles tunni alustamiseks.

Arvestades sellega, et võõrkeeletundi tulevad õpilased sageli oma emakeelsest keskkonnast, on häälestusfaas kohanemiseks eriti vajalik.

Töö hüpoteesid on järgmised.

- 1) Kui õpetaja tutvustab tunni alguses tunni teemat, eelseisvaid ülesandeid ja eesmärgi, on õpilased rohkem motiveeritud ja osalevad tunnis aktiivsemalt.
- 2) Kui tunni alguses on tegevused, mis aitavad õpilastel aktiveerida seniõpitud ja meenutada kogemusi, on õppimine efektiivsem.

Töö käigus vaatlesin tunde ja küsitlesin eesti keele kui L2 õpetajaid. Vaatluse käigus selgitasin välja seosed häälestusfaasi tegevuste ja tunni edasise käigu vahel ning võrdlesin õpetajate tegevust ja nende teoreetilisi seisukohti.

Uurimus toetub R. M. Gagné õppeühiku mudelile (Gagné 1985), mis E. Krulli sõnul on õpetaja töö analüüsimiseks sobivaim mudel, sest Gagné kirjeldatud tunnifaasid osutavad õpetaja tegevustele, mis on vajalikud õpilaste vastavate sisemiste protsesside esielkutsumiseks (Krull 2008: 4).

Olulisemad allikad

Gagné, Robert M., 1985. The conditions of learning. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Krull, Edgar, 2008. Õppetunni mudelite rakendamine. – Haridus 11-12/2008, 1–8.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Tekstisiseste seoste mõistmine lugemistestis

Tiina Kikerpill, Ülle Türk (Tartu Ülikool)

Teksti mõistmine on keerukas protsess, mis kätkeb endas samaaegseid tegevusi nii häälikute ja sõnade tuvastamiseks, tekstiga väljendatud otsese tähenduse tuletamiseks kui ka lugeja taustteadmiste abil teksti tõlgendamiseks. Üheks teksti mõistmise aspektiks on oskus ära tunda tekstis sisalduvaid nii sisulis-loogilisi kui leksikaalseid seoseid ja neid teksti mõistmiseks kasutada. Seega peaks lugemisoskuse kui terviku mõõtmisel kontrollima ka tekstisiseste seoste tundmist. Testimisalases kirjanduses soovitatakse selleks kasutada erinevaid ülesandetüüpe, kuid nende tõhusust on vähe uuritud.

Ettekandes analüüsitakse kolme ülesandetüüpi – tekstilõikude järjestamist ning lausete ja tekstilõikude sobitamist lünkadesse. Andmed pärinevad eesti keele kui L2 ja inglise keele kui võõrkeele eksamitöodes kasutatud lugemisülesannete sooritustest. Analüüsis tuginetakse (1) eksperthinnangule selle kohta, mil määral ülesannete edukas sooritamine sõltub tekstisiseste seoste mõistmisest; (2) keeleõppijatelt introspeksiooni teel kogutud andmetele selle kohta, mida nad tegelikult ülesande sooritamiseks tegid; (3) võimalusel eksamistatistikale, mis näitab, kui kerge või raske ülesanne on ning kas üksikküsimused on üksteisest sõltumatud. Uurimuse tulemusena antakse soovitusi tekstisiseste seoste mõistmise kontrollimiseks.

Kirjandus

- Alderson, J. C. 2000. *Assessing Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Alderson, J. C., Percsich, R., Szabo, G. 2000. Sequencing as an item type. – *Language Testing* 17 (4), 423–447.
- Grabe, W. 2009. *Reading in a Second Language. Moving from Theory to Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kikerpill, T. 2010. Lugemisoskuse mõõtmine eesti keeles L2na. Testisoorituse kvalitatiivne analüüs. Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu. <http://hdl.handle.net/10062/15211>.
- Koda, K. 2004. *Insights into Second Language Reading. A Cross-Linguistic Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reins, P. 2011. *Eesti keele B2-taseme eksam. Käsiraamat*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

L2 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Koha ja suuna väljendamine eesti keele õppijate kirjalikes narratiivides

Raili Pool (Tartu Ülikool)

Ettekandes käsitletakse koha ja suuna väljendamise vahendeid vene emakeelega eesti keele õppijate kirjalikes narratiivides. Uurimisainese kogumisel on stiimulina kasutatud M. Mayeri (1969) sõnadeta pildiraamatut „Frog, where are you?“. Informantideks on 21 vene emakeelega üliõpilast (eesti keele tase B2), kontrollgrupiks 21 eesti emakeelega üliõpilast.

Uurimuse teoreetiliseks lähtekohaks on Dan I. Slobini keelelisest relatiivsusest lähtuv *thinking for speaking*-hüpotees (Slobin 1996), mille kohaselt õpib laps esimest keelt omandades teatud viisil mõtlema, mis omakorda avaldub keelekasutuses. Slobini hüpoteesi on laialdaselt rakendatud teise keele omandamise uurimise raamistikuna, lähtudes sellest, et teist keelt omandades tuleb keeleõppijal omandada ka teisele keelele omane mõtlemine ja selles keeles väljendumine (Han, Cadierno 2010). Uurimismeetodina kasutatakse õppijakeele funktsionaalset analüüsi, rõhuasetusega funktsioonilt vormile (ingl *function-form analysis*) (Ellis, Barkhuizen 2005: 111–138).

Informantide emakeeles vene keeles on koha ja suuna väljendamise vahenditeks peamiselt prepositsioonifraasid (nt *v banke*, ee *purgis v purgi sees*) ning adverbid ja proadverbid (nt *tam*, ee *seal*). Eesti keeles on väljendusvahendeid rohkem: 1) käändevormid ilma paralleelse kaassõnaühendi võimaluseta (nt heitis *voodisse*), 2) käändevormide ja kaassõnaühendite vaheldamise võimalus (nt *purgis v purgi sees*), 3) kaassõnaühendid ilma paralleelse käändevormi võimaluseta (nt *sarvede vahele*), 4) adverbid ja proadverbid (nt *sinna*). Ettekandes vaadeldakse, milliseid koha ja suuna väljendamise vahendeid vene emakeelega eesti keele õppijad oma narratiivides on kasutanud ning võrreldakse õppijate ja emakeelekõnelejate väljendusvahendeid.

Kirjandus

- Ellis, Rod, Gary Barkhuizen 2005. *Analysing Learner Language*. Oxford University Press.
- Han, ZhaoHong, Teresa Cadierno 2010. *Linguistic Relativity in SLA. Thinking for Speaking*. ZhaoHong Han and Teresa Cadierno (eds.). *Multilingual Matters*.
- Mayer, Mercer 1969. *Frog, Where are You?* New York: Dial Books for Young Readers.
- Slobin, Dan I. 1996. From „thought and language” to „thinking for speaking”. – *Rethinking Linguistic Relativity*. Toim John J. Gumperz. Cambridge University Press, 70–96.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Fraseologismide tundmisest koolinoorte seas

Anneli Baran (Eesti Kirjandusmuuseum)

Kui vanasõnade tundmise alal tavatsetakse rääkida parömioloogilisest miinimumist, siis fraseoloogias on hakatud üha enam kõnelema fraseoloogilisest optimumist (Hallsteindottir, Sajankova, Quasthoff 2006). Sellise teadmuse väljaselgitamiseks soovitatakse kasutada erinevate meetodite kombinatsiooni, mis hõlmaks nii korpusanalüüsi kui eri tüüpi küsitlusi. Samas on selgunud, et fraseologismi esinemissagedus ja tegelik tundus ei pruugi olla kattuvad (Grzybek 2009). Kujundliku keeleüksuse motivatsiooni uuringute põhjal ilmneb, et keelega võidakse käia ümber üsnagi kreatiivselt. Tänapäeval on suudetud arvukate küsitlustega eri keelte kõnelejaskonna seas välja selgitada, et seejuures on vanus üks olulisemaid fraseologismide tundmist ja kasutamist mõjutav tegur (Juska-Bacher 2009). Seda, et motivatsioon võib olla subjektiivne, kõnelejati erinev ilming, osutavad ka eestikeelse noorema keelekasutaskonna seas korraldatud küsitlused. Ettekandes analüüsin 2011.a. sügisel Saaremaa koolides korraldatud küsitlust vanema fraseoloogia tundmise kohta, mille põhieesmärgiks oli soov üritada välja selgitada väljendite mõtestamise viise.

Kirjandus

- Hallsteindóttir, E.; Šajankova, M.; Quasthoff, U. 2006. Phraseologisches Optimum für Deutsch als Fremdsprache. Ein Vorschlag auf der Basis von Frequenz- und Geläufigkeitsuntersuchungen. – *Linguistik online* 27, 2/06. http://www.linguistik-online.de/27_06/hallsteinsdottir_et_al.html.
- Grzybek, P. 2009. The popularity of Proverbs. A Case Study of the Frequency-Familiarity Relation for German. – R. J.B. Soares, O. Lauhakangas (eds.). *Proceedings of the Second Interdisciplinary Colloquium on Proverbs*. IAP: Tavira, 214–229.
- Juska-Bacher, B. 2009. *Empirisch-kontrastive Phraseologie*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Emakeeleõpetajate teadlikkus lugemise metakognitiivsetest strateegiatest ja nende strateegiate õpetamine

Maris Crandall (Tallinna Ülikool)

2010. a õppekavas on rõhutatud, et III kooliastmes peab õpilane tekstidele sihipäraselt reageerima, nii suuliselt kui kirjalikult, näiteks võrreldes tekste, küsimusi esitades, osutades arusaamatule, kokkuvõtteid tehes, tõlgendades, kommenteerides (Põhikooli eesti keele ainekava 2.4.). Õppekava järgi peaksid põhikooli lõpetajad olema teadlikud lugejad.

Tulemuslik ja teadlik lugeja peaks orienteeruma lugemisstrateegiates, mis valitakse vastavalt lugemise eesmärgile, teema tuntusele ja ka vastavalt sellele, milliseid strateegiaid juba osatakse kasutada (Buehl 2001: 12). Oskuslikud lugejad kasutavad teksti mõistmiseks eri strateegiaid, näiteks ennustamist, eelneva teadmisega sidumist, eneseküsitlust, kokkuvõtete tegemist, allajoonimist, ülelugemist, märkmete tegemist ja muud. Kõige paremini õpivad just need õpilased, kes on strateegiateadlikud lugejad (Buehl 2001: 12).

Õpetaja roll on toetada õpilast strateegiate omandamisel, nii et õpilastest saaksid iseseisvad lugejad-õppijad.

Ettekandes keskendun John Flavelli metakognitsiooni mudelist (Flavell 1979: 906–909) lähtuvalt sellele, kui teadlikud on mõne eesti kooli III kooliastme emakeeleõpetajad metakognitsioonist ja metakognitiivsetest strateegiatest ning kuidas nad neid oma õpilastes täpsemalt arendavad.

Kirjandus

- Flavell, John H. 1979. Metacognition and Cognitive Monitoring. A New Area of Cognitive-Developmental Inquiry. – American Psychologist 34-10, 906–911.
- Mäeots, Anni 2011. Metakognitsiooni avaldumine murdeelistel õpilastel. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool, Kasvatusteaduste Instituut, Õpetajahariduse osakond.
- Buehl, Doug 2001. Interaktiivõppe strateegiad klassiruumis. Tartu: SA Omanäolise Kooli Arenduskeskus.
- Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” lisa 1. – https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1140/1201/1001/VV1_lisa1.pdf.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Assessing teenagers' oral skills in national languages: Issues and challenges

Marita Härmälä, Outi Toropainen (University of Jyväskylä)

The focus of our presentation is on assessing Finnish 9th graders' oral skills in Swedish and Finnish at the final phase of basic education. Assessing speaking reliably is demanding (e.g. Alderson 2004) and even more challenging it becomes with teenager pairs as test takers.

First, we'll analyze the actual testing situation with its wide range of factors affecting test taker performance. Secondly, interaction being one of the assessment criteria, we'll discuss the feasibility to assess test takers' interaction skills by problematizing the typical monolingual approach to language proficiency (see e.g. Shohamy 2011). We are thus asking what skills and abilities this kind of oral tests are actually assessing and what kind of interaction different tasks elicit.

The original data consists of the national assessments of learning outcomes done by the Finnish National Board of Education in 2008 and 2009. In these assessments, 795 sample pupils did the speaking test in Swedish and 360 pupils in Finnish. For the purposes of the study a sample consisting of 12 oral pairs in Swedish and 17 oral pairs in Finnish was chosen on the basis of pupils' test score, sex, and task set.

The study has implications for creating oral assessment tasks as well as for teaching and practicing these skills in a school context.

References

- Alderson J., C. 2004. Series editors' preface to *Assessing Speaking*. – S. Luoma. *Assessing Speaking*. Cambridge: Cambridge University Press, ix.
- Shohamy, E. 2011. *Assessing Multilingual Competencies: Adopting Construct Valid Assessment Policies*. – *The Modern Language Journal* 3/95, 418–429.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: The acquisition of the inflectional system of North Saami finite verb forms – A case study

Johanna Johansen Ijäs (Sámi allaskuvla / Sámi University College)

The present study investigates the morphological and morphophonological acquisition of verb inflection in the speech of a child under the age of three. The theoretical framework applied in the study is the pre- and protomorphological perspective on the emergence of verb inflection in speech, with a special focus on the inflectional variation at the protomorphological stage. In addition, the study aims to establish when each inflectional category is introduced to the child's language and whether the use of target forms becomes stabilised before the age of three. The study is based on data collected on one simultaneously bilingual child.

According to the study, the first verb forms appear in the child's speech at the age 1;4, the premorphological stage in verb inflection morphology lasting until the age 1;8, when the transition to the protomorphological stage begins. The inflectional system similar to the one in adult language begins to stabilise when the child is approaching her third birthday.

The data employed in the study reveals that, at the protomorphological stage, variants that structurally depart from target forms are used alongside the latter. These forms typically show either paradigmatic or morphophonological variation compared to adult language forms, although in some cases the variation in the child's language could also be explained through phonological or extralinguistic factors. In most cases, the child will use some other inflection of the adult language paradigm instead of the target form. The most common one is the third person singular form, but other forms of the adult language paradigm were also used. Particularly those cases in which the stem of the target form deviates from the stem of most other target forms of the same lexeme can be explained by morphophonological variation. The child may then, instead of the stem of the target form, use the stem which is familiar to her from most other inflections.

As with other languages that are morphologically rich, the acquisition of verb forms in North Saami begins early, and while the use of protomorphological variants gradually begins to subside when the child approaches the age of three, the target form becomes stabilised in the majority of inflection categories as the only form before the child turns three.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Lugemisoskuse hindamine

Helin Puksand (Tallinna Ülikool)

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) viib läbi rahvusvahelist õpilaste hindamisprogrammi PISA. PISA 2009 keskenduski 15-aastaste õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse mõõtmisele. Lugemisoskust määratletakse PISAs kui kirjalike tekstide mõistmist, kasutamist ja kajastamist ning osadust kirjalike tekstidega selleks, et saavutada oma eesmärged, arendada oma teadmisi ja võimeid ning osaleda ühiskonna elus (OECD 2008). Seega püütakse selles uuringus hinnata õpilaste lugemisoskust võimalikult laialt. Lugemisülesannetes on kasutatud erinevaid tekstitüüpe, hinnatakse lugemisoskust erilaadsetes situatsioonides ja erinevatest aspektidest lähtudes. Ettekandes antakse ülevaade PISA 2009 lugemisoskuse hindamise põhimõtetest ja ülesannetest ning illustreeritakse neid Eesti õpilaste tulemustega (vt ka Tire, Puksand jt 2010).

Kirjandus

OECD 2008. Lugemisoskus. PISA 2009 raamdokument. Tallinn: REKK.

Tire, Gunda; Puksand, Helin; Henno, Imbi; Lepmann, Tiit 2010. PISA 2009 – Eesti tulemused. Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused funktsionaalses lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes. http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/PISA_2009_Eesti.pdf (10.01.2012).

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Early Acquisition of Compounds in Estonian

Reili Argus (Tallinn University)

The compound formation is very productive in Estonian but the acquisition of compounding in Estonian has not been investigated so far. Compounding is much less investigated than the acquisition of inflection also in other languages (Dressler et al. 2010). The presentation discusses the acquisition of compounds in Estonian child's and child-directed speech.

Research is based on longitudinal data of two Estonian children aged 1;7-3;0 and their caretakers. Children's spontaneous speech was audio-recorded in everyday situations and transcribed according to the CHILDES system. All compounds were coded for type (classification of compounds in main divisions is basing on Bisetto and Scalise 2005) – endo- or exocentric, and for structure – subordinate, coordinate, word class, case form of the non-head. Compounds were also analyzed according to their productivity, semantic and morphological transparency.

There are lot of compounds in caretakers' speech already at child's age 1;7 and the amount of compounds does not increase significantly in the speech of caretakers while it does abruptly increase in the speech of children at their age 1;10. First noun compounds emerge in the speech of Estonian children at age 1;8, even before the inflectional system begins to develop. These first compounds belong to the most productive class of Estonian compounds – endocentric, subordinate noun compounds with non-head in genitive case. The analyses of compound emergence and usage on the child's second and third year of life reveal an intricate interplay between semantic transparency, productivity and input frequency.

References

- Bisetto Antonietta; Sergio Scalise 2005. The classification of compounds. – *Lingue e linguaggio*. IV.2, 319–332.
- Dressler, Wolfgang U.; Lettner, Laura E.; Korecky-Kröll, Katharina 2010. First language acquisition of compounds. With special emphasis on early German child language. – *Cross-Disciplinary Issues in Compounding (= Current Issues in Linguistic Theory 311)* Ed. by Scalise, Sergio; Vogel, Irene. Amsterdam, Benjamins, 323–344.

L1 OMANDAMISE TÖÖPAJA: Verbs and substantives usage in Russian as L1: paradigmatic aspect

Alisa Shmeleva (Tallinn University)

The aim of this research is to provide a description of the usage of substantive and verb forms from the paradigmatic aspect. The written examination papers by students of secondary schools are under investigation, where Russian language is considered as L1 – native-speaker.

The quantitative analysis of word forms was done by using the statistics-based program WordSmith Tools 5,0 (WST). Also frequency of different grammatical word forms, their appearance in the text, lemmas, Part-of-Speech were found by means of it.

The description of the paradigmatic aspect of the substantive and verb usage-based grammar is based on the morphological categories. The substantive has three main categories: case, gender and number, the verb morphological classification is founded on the aspect category – the most significant verb feature in Russian language.

The results of the analysis show that students prefer to use substantive in nominative case, which is of enormous frequency. The frequent usage of nominative case could be paradigmatically explained: words, which act as theme in the sentence, are in nominative case, for instance: *Человек... Это звучит гордо (Human...It sounds proudly)*. Also if word acts as nominal predicate, it is used in nominative case: *Это О наш человек (This is our man)*. Genitive and accusative are of high frequency. If compare given data with *Hanko corpus* and *Russian National Corpus* statistics, the result are similar: the nominative, genitive and accusative cases are of high frequency in these corpora too.

Also usage of the imperfect aspect prevails in the indicative, imperative and conditional mood in the examination papers. Perfective aspect is used twice less often. The selective usage of different aspect forms and use of the singular-plural is linked to certain mood and grammatical (tense) forms.

In consequence the usage-based paradigm of the verb and substantive forms has no match and can't have it with the morphological paradigm of the language system. Every person selects and combines elements of language system based on what is considered to be natural for language from his/her view.

Keywords: usage-based grammar, paradigmatic aspect of language usage, L1

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: How multilingual families in Tallinn discuss their language policy

Colm Doyle (Tallinn University)

An awareness and appreciation of language policy at the family level has given rise to the field of *family language policy* (King *et al.*, 2008; Schwartz, 2010). Family language policy (FLP) investigates what are the ideologies about language that are held by family members, how parents manage language use and how these two aspects relate to actual language practice by the family.

This paper reports on the initial findings of a study into FLP in 6 multilingual families living in Tallinn. As a group, the first languages of the participating parents are Estonian, English, Spanish, Swedish, Russian and German. All 6 families in question have adolescent children and it was one of the author's main aims to solicit their opinions alongside those of their parents.

Data was gathered through the use of semi-structured interviews with family members which sought to elicit attitudes about language practice and identity. The intention was to discover how multilingual families frame issues of language policy and identity in the context of a modern, multi-cultural, multi-lingual Tallinn. The study asked whether FLP was a salient issue amongst parents and adolescents in Tallinn given the salience of language policy at the societal level; and how the power-imbalance between Estonian and internationally more-dominant languages like English at the macro-level impacted upon language policy at the micro-level of the home.

References

- King, Kendall, Lyn Fogle and Aubrey Logan-Terry 2008. Family language policy. – *Language and Linguistics Compass* 2, 907–922.
- Schwartz, Mila 2010. Family language policy: Core issues of an emerging field. – *Applied Linguistics Review* 1, 171–192.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Quantitative and Qualitative Aspects of Switching between Estonian Sign Language and Spoken Estonian

Kadri Hein (Tallinn University)

The central research question of the present paper is “What variables influence switching (code-switching and code-blending) between Estonian Sign Language and spoken Estonian among *bimodal bilinguals* (Emmorey et al 2008; Bishop and Hicks 2005) in a school environment?”

The data from guided discussions involving deaf and hearing students indicated that bimodal bilinguals predominantly code-blend, i.e. simultaneously produce speech and signs. Although the Matrix Language (Myers-Scotton 1997) in the majority of code-blends proved to be Estonian, it sometimes remained undetermined, as a few blends were produced with different word order in each language.

The main function of switching among the students was emphasising a constituent in a clause, but they also switched to express themselves in an original way. In some utterances, it proved difficult to apply a single function to a switch, thus a sequential turn-by-turn analysis (Auer 1995) was employed. A deaf student’s level of switching was influenced most by the hearing status of the interlocutor, and the interlocutor’s amount of switching.

References

- Auer, P. 1995. The Pragmatics of Code-Switching: A Sequential Approach. – L. Milroy and P. Muysken (eds). *One Speaker, Two Languages: Cross-disciplinary Perspectives on Code-Switching*. Cambridge: Cambridge University Press, 115–135.
- Bishop, M., S. Hicks 2005. Orange Eyes: Bimodal Bilingualism in Hearing Adults from Deaf Families. – *Sign Language Studies*, 5: 2, 188–230.
- Emmorey, K., H. Borinstein, R. Thompson, T. Gollan 2008. Bimodal Bilingualism. – *Bilingualism: Language and Cognition* 11: 1, 43–61.
- Myers-Scotton, C. 1997. *Duelling Languages: Grammatical Structure in Codeswitching*. Second edition. Oxford: Clarendon Press.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Trasjanka as a dying phenomenon of urban speech in the city of Minsk

Irina Liskovets (European University at St. Petersburg)

The language situation in Minsk is usually described as stable closely related bilingualism with overwhelming predominance of the Russian language over the Belarusian language. But in fact, there is a special code in-between these two languages. This code is called '*trasjanka*' (the term meaning "mixture of hay and straw") and is often referred to by informants as a "rural" language. This code is rather popular and presents definite interest because it has arisen as the result of constant interaction of two very closely related languages.

The proposed report is based on the research done by means of participant observation in the city of Minsk in the period since 1999. The main points to be dealt are as follows:

1) the specific linguistic features that make *trasjanka* a particular code within the system of codes used in Minsk;

2) the attitudes to this code from the side of different types of Minsk dwellers in the edge of the last millennium and *trasjanka*'s role in their ambivalent attitudes towards Belarusian;

3) the role of *trasjanka* as of a strong stratificational marker and the correlation between usage of this code and age/gender/education/origin of a speaker.

4) usage of *trasjanka* in early 2010-ies and the reasons of the changes in it (the role of obligatory school teaching of literary Belarusian and better teaching of literary Russian; changes in migration trends; changes in the system of attitudes towards Russian and Belarusian; the role of Russian mass media, etc.).

5) features of *trasjanka* as of an endangered code.

6) specific role of *trasjanka* as a target language in code-switching and the reasons of such code-switching in contemporary Minsk.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Language Learning Motivation in the Baltic States: Why or Why Not Study German?

Heiko F. Marten (Tallinn University)

My paper presents preliminary results of an on-going research project on motivation in language learning in the Baltic States. Based on declining numbers of (high school and university) students enrolled in German language courses, a group of university lecturers of German in the Baltic States has since winter 2010/11 conducted a survey that investigates attitudes to and perceptions of the German language. Questions asked to about 1,000 participants in each of Estonia, Latvia and Lithuania do not only relate to major concepts in language learning motivation such as different types of intrinsic and instrumental motivation. Other sections of the questionnaire also enquire about pictures and stereotypes of German and German-speaking countries or knowledge about Germany, and juxtapose perceptions of German vis-à-vis other languages.

In my paper, I will report of the main qualitative results of preliminary interviews which helped to design the questionnaire as well as some major lines of conclusions of the quantitative research.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: French-Estonian code-copying in blogs

Veronika Paljasmaa (Tallinn University)

The current paper studies Estonian-French code-copying in blogs of Estonians residing in France. The aim is to introduce which type of code-copying happens the most often and to introduce examples of French-Estonian code-copying. This is studied to better comprehend the contact induced changes brought about in Estonian by the French language. Blog-language is a good environment for looking into how native speakers of Estonian integrate the two languages in a very personal, unedited way and under less constraint of grammar rules which reflects on a more natural and organic way in which Estonians switch codes between Estonian and French. The bloggers have all moved to France in adolescence or adult age. The paper studies code-copying based on Lars Johansons model, which identifies copying of language elements. These elements are material, combinatory, frequential and semantic. The author's aim is also therefore to study which elements are copied more often than others. A deviation from the grammar norm is regularly considered a “mistake”. Yet these deviations reveal a great deal about what the author of a text is influenced by in his choices in language use.

References

- Baron, Naomi 2008. Always on: language in an online and mobile world.
- Gardner-Chloros, Penelope 2009. Code-switching, Cambridge : Cambridge University Press.
- The multilingual Internet: language, culture, and communication online / edited by Brenda Danet, 2007.
- Johanson, Lars 2002. Structural factors in Turkic language contacts. [English translation by Vanessa Karam].Richmond (Surrey): Curzon Press.
- Matras, Yaron 2009. Language Contact. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol 1997. Duelling languages: grammatical structure in codeswitching.
- Verschik, Anna 2008. Emerging bilingual speech: from monolingualism to code-copying. London; New York: Continuum.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Lumpen and Language

Mart Rannut (Integration Research Institute), Ahti Lohk (Institute of the Estonian Language / Tallinn University of Technology)

The aim of the presentation is to map the language environment (audial, visual, virtual) together with corresponding attitudes, and describe linguistic features of the communication network of the lowest stratum of our society. This group includes prison inmates and criminal offenders in probation as a social group of at the very end of the status scale within society, being in most cases dispossessed and displaced havenots, due to various reasons (educational, social, etc.) having been denied a legitimate way to make a living. Therefore, this group, often called lumpen, have made illegitimate means their regular livelihood, their "profession." In this way, they differentiate from ordinary unemployed or poor people. It is impossible to determine the exact size of this stratum, however, according to approximate estimates their number is above 10 thousand in Estonia, as there are currently more than 3,300 prison inmates and around 7 thousand on probation, plus those in custody and arrested.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Globalization, ‘medium-sized’ languages and language ideologies. The cases of Estonian and Catalan compared

Josep Soler-Carbonell (Lector in Catalan, University of Oxford)

Our present-day era of globalization has brought important changes in different spheres of our societies: technologically, economically, culturally, etc. These changes may entail particular effects in communities in nation-states that may suffer from stress and insecurity, even though enjoying a significant amount of political autonomy, which provides them self-assurance and a strong cohesive feeling of unity. The languages in these nation-states have recently been theorized by the Sociolinguistics research group at the University of Barcelona and labeled “*Medium-sized* Language Communities”, a more suitable notion, descriptively and theoretically, to offer a picture of the current sociolinguistic and language-contact situation in the European continent.

Estonia and Catalonia, although two different polities with different organizational language regimes share several points that may let us look at them comparatively, most importantly the historical and socio-demographical evolution of each of the two cases (Skerrett 2007 and 2010).

The paper examines the possible comparative lines between the two study cases from the point of view of speakers’ linguistic ideologies (Woolard 1998). By presenting ethnographically collected data, the author tries to shed some light on speakers’ linguistic realities and the way they evaluate them. The theoretical background being used consists of Woolard’s (2008) typology of linguistic ideologies (the Anonymity-Authenticity divide). Moreover, the notion of language as a ‘resource’ (Blommaert 2010) with renovated ‘economic capital’ (Bourdieu 1991) is also useful for our analysis.

The study of these two particular cases shows us how “the world is a different place, depending from where you look at it” (Blommaert 2005), and therefore, points to the fact that we need to look at how speakers make their (linguistic) reality meaningful to them, thus placing the ideological and representational levels at a central point for our understanding of the evolution and future prospects of sociolinguistic *milieus*.

References

- Bastardas-Boada, A. 2007. Les polítiques de la llengua i la identitat a l’era ‘glocal’. [The politics of language and identity in the ‘glocal’ era]. Barcelona: Institut d’Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya.
- Blommaert, J. 2005. Discourse. Cambridge: Cambridge University Press.
- Blommaert, J. 2010. The sociolinguistics of globalization. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. 1991. Language and symbolic power. Cambridge: Harvard University Press.
- Calvet, L.J. 1999. Pour une écologie des langues du monde. Paris: Plon.
- CUSC-UB, website of the research group on ‘medium-sized’ language communities.
<http://www.ub.edu/cusc/llenguesmitjanes/>
- De Swaan, A. 2001. Words of the world. Cambridge: Polity Press & Blackwell.
- Skerrett, D. M. 2007. La represión de las lenguas nacionales bajo el autoritarismo en el siglo

- XX: Los casos de Estonia y Cataluña. *Revista de Llengua i Dret* (48), 251–311.
- Skerrett, D.M. 2010. Language and authoritarianism in the 20th century: The cases of Estonia and Catalonia. – *Estonian Papers in Applied Linguistics / Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat* (6), 261–276.
- Woolard, K.A. 1998. Introduction: Language ideology as a field of inquiry. – B. B. Schieffelin, K. A. Woolard and P. V. Kroskrity (eds), *Language ideologies. Practice and theory*. New York-Oxford: Oxford University Press, 3–35.
- Woolard, K.A. (2008) Language and Identity Choice in Catalonia: The Interplay of Contrasting Ideologies of Linguistic Authority. – K. Süselbeck, U. Mühlischlegel, P. Masson (eds), *Lengua, nación e identidad. La regulación del plurilingüismo en España y América Latina*. Frankfurt am Main: Vervuert/Madrid: Iberoamericana, 303–323.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Bare participle forms in the speech of Lithuanian Yiddish heritage speakers: multiple causation

Anna Verschik (Tallinn University)

The paper is concerned with bare participle forms instead of full-fledged past tense (the auxiliary *hobn/zajn* + past participle) produced by two young male speakers of Lithuanian Yiddish. In Yiddish, the past tense is more or less isomorphic to the German *Perfekt* and covers the functions of both perfect and imperfect. The speakers acquired Yiddish and Lithuanian simultaneously in their childhood. Remarkably, in Lithuanian, present perfect auxiliary is optional. The phenomenon of omission can be explained within at least two paradigms: incomplete L1 acquisition (especially in heritage language speakers) and contact linguistics (contact-induced language change). In this paper I argue that there are possible multiple explanations because it is unclear how to draw a strict line between incomplete acquisition and contact-induced language change. Comparison with Levine's study on incomplete acquisition of Yiddish demonstrates that the present informants are fluent, strongly identify with Yiddish and produce no non-target past participles. At the same time, the speech of the informants exhibits Lithuanian impact in phonetics and non-core morphosyntax. While limited input does play a role, it is unclear whether and where the border between incomplete acquisition and contact-induced structural change can be drawn.